

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 6. oktobrī
(OR. en)

12598/21

FREMP 239
JAI 1074

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 6. oktobris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2021) 615 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI ES stratēģija antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021.-2030. gads)

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2021) 615 *final*.

Pielikumā: COM(2021) 615 *final*

Strasbūrā, 5.10.2021.
COM(2021) 615 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**ES stratēģija antisemītisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam
(2021.-2030. gads)**

“Jo antisemitisms ir vērstas pret mūsu vērtībām: cilvēciskumu, reliģijas brīvību un līdztiesību. Antisemitisms ir mūsu sabiedrības inde. Mums visiem ir jācīnās pret to. Tas ir jānovērš. Tas ir jāiznīcina saknē.”

— Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena
Briselē, 2021. gada 3. februārī

“Naida pret ebrejiem nekad nevēršas tikai pret ebrejiem. Mēs ļoti kļūdāmies, ja domājam, ka antisemitisms apdraud tikai ebrejus. Tas pirmkārt un galvenokārt ir apdraudējums Eiropai un brīvībām, kuru sasniegšanai bija vajadzīgi gadsimti.”

— Rabīns Džonatans Sakss
Eiropas Parlamentā, 2016. gada 27. septembrī

CEĻĀ UZ ES, KAS BRĪVA NO ANTISEMITISMA

Eiropas ebreji un ebreju kopienas ir snieguši savu ieguldījumu Eiropas sociālajā, politiskajā, ekonomiskajā, zinātnes un kultūras attīstībā vairāk nekā divu gadu tūkstošu garumā, un viņi ir neatņemama Eiropas identitātes daļa. No Gustava Mālera līdz Zigmundam Freidam, Hannai Ārentei un Simonai Veilai — ebreji ir bagātinājuši Eiropas kultūras, intelektuālo un reliģisko mantojumu.

Vienlaikus gadsimtiem ilgi Eiropā ir pastāvējis antisemitisms, kas izpaudies kā izraidīšanas, vajāšanas un grautiņi, kulminējot ar holokaustu — neizdzēšamu traipu Eiropas vēsturē, kurš daudzviet Eiropā iznīcināja ebreju dzīvesvidi un mantojumu. Eiropas Savienības vēsturiskās saknes ir meklējamas Otrajā pasaules karā un eiropiešu nepārprotamajā apņēmībā nodrošināt, ka šāda nežēlība vairs nekad neatkārtojas.

Tomēr antisemitisms nebeidzās ar holokaustu. Šobrīd, vairākas paaudzes pēc šo¹ beigām, Eiropā un ārpus tās antisemitisms izplatās satraucošā tempā.

Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, līdztiesību, tiesiskumu un cilvēktiesības, to skaitā minoritāšu tiesības. Tā viennozīmīgi iestājas pret jebkāda veida naidu un diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, dzimuma, seksuālās orientācijas, vecuma vai invaliditātes dēļ.

Antisemitisms nav savienojams ar Eiropas pamatvērtībām. Tas rada draudus ne tikai ebreju kopienām un dzīvesvidei, bet arī atvērtai un daudzveidīgai sabiedrībai, demokrātijai un eiropiskajai dzīvesziņai. Eiropas Savienība ir apņēmusies pielikt tam punktu.

Katrs otrais eiropietis uzskata antisemitismu par problēmu.

Deviņi no desmit ebrejiem uzskata, ka viņu mītnes valstī antisemitisms ir palielinājies.

85% ebreju uzskata, ka antisemitisms ir nopietna problēma².

¹ Jēdziens “šoā” ievirā nozīmē “katastrofa”, savukārt jēdziens “holokausts” ir atvasināts no grieķu vārda, kas nozīmē “pilnīgi sadedzināts upuris”. Šajā stratēģijā tiks izmantoti abi minētie jēdzieni. <https://aboutholocaust.org/en/facts/what-is-the-difference-between-holocaust-and-shoah>.

² Eiropas Komisijas aptauja Nr. 484: antisemitisma uztvere, 2019. gada janvāris, un “Antisemitisma pieredze un uztvere. Otrās pētījuma par diskrimināciju un naida noziegumiem pret ebrejiem Eiropas Savienībā”, 2018 ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

Mūsdienās antisemitisms ir sastopams dažādās formās — gan izsenās, gan arī jaunās: no naida runas tiešsaistē līdz naida noziegumiem un uzbrukumiem pret ebrejiem, viņu īpašumiem un iestādēm, kā arī sinagogu, kapu un piemiņas vietu apgānīšanai. Ebreji savā ikdienas dzīvē to izjūt pavisam izmestu piezīmju vai darbību veidā darbavietās, privātās sarunās, publiskās vietās, medijos, sportā un kultūrā, kā arī tad, kad ebreji praktizē savu reliģiju. Antisemitisms izpaužas kā rasistiska, etniska vai reliģiska diskriminācija, stereotipi un naida, kas vērsti pret ebrejiem un cilvēkiem, kuri tiek uzskatīti par ebrejiem. Tas var novest līdz vardarbīgiem un nāvējošiem uzbrukumiem kā, piemēram, *Ozar Hatorah* skolā Tulūzā 2012. gadā, Ebreju muzejā Briselē 2014. gadā, veikalā *Hypercashier* Parīzē 2015. gadā un sinagogā Hallē 2019. gadā.

Turklāt Covid-19 pandēmija ir parādījusi to, kā var atjaunoties vecie antisemitiskie aizspriedumi, kuri veicina jaunus saziņas mītus un naidu tiešsaistē un bezsaistē. Pandēmijas laikā ebreji ir bijuši viena no tām kopienām, pret kurām vērsti visvairāk agresijas; viņi ir tikuši nepamatoti apsūdzēti vīrusa radīšanā un vakcīnu izstrādē peļņas gūšanas nolūkos³. Turklāt pandēmijas pasākumi tiek pielīdzināti politikai, kas noveda pie ebreju genocīda⁴, — šāds salīdzinājums noniecina un trivializē holokausta upuru un izdzīvojušo pieredzi⁵.

Naida runa un vardarbība ir viegli identificējamā, bet sabiedrībā plaši izplatītā nezināšana un vienaldzība ļauj antisemitismam saglabāties un pat vairoties, ja šo problēmu nerisina. Ikvienam no mums ir pienākums pastāvīgi informēt un izglītēt gan jaunus, gan gados vecus līdzcilvēkus. Tas ir īpaši svarīgi tādēļ, ka tās paaudzes, kas pieredzēja holokaustu, ir gandrīz aizgājušas, un tādējādi ir vēl grūtāk nodot nākamajām paaudzēm tiešo pieredzi un gūtās svarīgās mācības.

Ebreju dzīvesvide ES 21. gadsimtā

Saskaņā ar aprēķiniem pirms Otrā pasaules kara Eiropā dzīvoja 9,5 miljoni ebreju. Holokausta laikā nacisti un viņu kolaboracionisti sistemātiski noslepkavoja sešus miljonus ebreju. Tiek lēsts, ka mūsdienās ES dzīvo līdz 1,5 miljoniem ebreju⁶.

Mūsdienās ebreju dzīvesvide Eiropā ir atguvusi dinamismu. Pēdējo desmitgažu laikā daudzās Eiropas valstīs ir atdzimusi ebreju dzīvesvide un kultūra. Ebreju identitāte ir nostiprinājusies, un tā ir neatņemama Eiropas sabiedrības sastāvdaļa. Tomēr pieaugošā antisemitisko uzbrukumu skaits⁷ dēļ ir palielinājušās arī bailes ebreju kopienās⁸ un ir bijuši nepieciešami papildu drošības pasākumi ebreju izmantotās telpās.

Pēdējos gados samazinās ebreju skaits ES — tas galvenokārt saistīts ar viņu migrāciju prom no ES⁹. To veicina vairāki faktori¹⁰, jo īpaši drošības apsvērumi, kā arī dažu valdību

³ [“Coronavirus and the plague of antisemitism”](#), Community Security Trust, 2021.

⁴ Piemēram, valkājot Dāvida zvaigzni, uz kuras ar ivrita alfabētam līdzīgiem burtiem uzrakstīts “nevakcinēts”.

⁵ [“The rise of antisemitism online during the pandemic – A study of French and German content”](#), 2021. gada jūnijs.

⁶ Ebreju kopienu lielums dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs. Aptuveni pusmiljons ebreju dzīvo Francijā, savukārt vismazākajās kopienās ir vien pāris tūkstoši vai pat pāris simti locekļu – tas tā bieži vien joprojām ir holokausta seku dēļ.

[“Jews in Europe at the turn of the Millennium. Population trends and estimates”](#), Sergio DellaPergola un Daniel Staetsky, JPR European Jewish Demography Unit, 2020. gada oktobris.

⁷ [“Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009–2019”](#), Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA).

⁸ 2013. gadā 33 % respondentu atzina, ka viņi baidās no fiziska uzbrukuma. 2018. gadā šo respondentu īpatsvars palielinājās līdz 40 %. [“Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism”](#), 2013 ([FRA pirmais apsekojums \(2013\)](#)); ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

⁹ [“Are Jews leaving Europe?”](#), Daniel Staetsky, JPR Report, 2017. gada janvāris.

¹⁰ [“International Migration of Jews”](#), Sergio DellaPergola, 2007.

šķietamais apņēmības trūkums vērsties pret antisemitismu¹¹ un sabiedrisko debašu par ebreju paražām un tradīcijām politizēšana.

Cīņas pret antisemitismu pastiprināšana

Pēdējo 20 gadu laikā Eiropas Savienības darbs saistībā ar antisemitismu ir ticis īstenots rasisma apkarošanas ietvaros¹². Ņemot vērā ievērojamo antisemitisma pieaugumu, pēdējo gadu laikā ir pastiprināti centieni vērsties pret to, un cīņa pret antisemitismu ir izvirzīta ES politiskās darba kārtības priekšplānā. 2015. gadā Eiropas Komisija iecēla pirmo par antisemitisma apkarošanu un ebreju dzīvesvides atbalstu atbildīgo koordinatori. 2017. gada jūnijā Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par antisemitisma apkarošanu¹³, un 2018. gada decembrī Padome pieņēma Deklarāciju par antisemitisma apkarošanu¹⁴. Lai atbalstītu deklarācijas īstenošanu, Komisija izveidoja antisemitisma apkarošanas *ad hoc* darba grupu¹⁵, kura apvieno dalībvalstis un ebreju kopienas. 2019. gada decembrī cīņa pret antisemitismu tika iekļauta Komisijas priekšsēdētājas vietnieka jautājumos par mūsu eiropisko dzīvesziņu portfeli, tādējādi norādot uz nodomu risināt to kā transversālu prioritāti. 2020. gada decembrī Padome pieņēma vēl vienu deklarāciju, kas vērsta uz antisemitisma apkarošanas integrēšanu visās politikas jomās¹⁶. Minētos pasākumus papildina vairāku tādu stratēģiju pieņemšana, kuras atbalsta Līdztiesības savienības paketi ar intersekcionālu pieeju¹⁷.

Tā kā antisemitisms turpina pastāvēt un pieaugt, ir nepieciešama stingrāka reakcija ES līmenī. Ar šo pirmo šāda veida stratēģiju Komisija nolūkā nodrošināt pozitīvu perspektīvu ebreju nākotnei Eiropā ir apņēmusies ievērojami pastiprināt cīņu pret antisemitismu un palīdzēt izveidot iekļaujošu sabiedrību, kuras pamatā ir līdztiesība un cieņa.

Šīs stratēģijas pamatā ir plaša apspriešanās¹⁸ ar attiecīgajām ieinteresētajām personām. Komisija aicina ES iestādes, dalībvalstis, starptautiskās organizācijas un visus pilsoniskās sabiedrības dalībniekus un iedzīvotājus **apņemties veidot Eiropas Savienībā un citviet tādu nākotni, kas ir brīva no antisemitisma**. Komisija apņemas veidot pastāvīgu dialogu ar Eiropas Parlamentu un dalībvalstu parlamentiem nolūkā veicināt atjaunotu rīcību antisemitisma apkarošanas un ebreju dzīvesvides atbalsta jomā. Pilnībā ievērojot valstu kompetenci, šajā stratēģijā ir noteikts Komisijas politikas satvars laikposmam no 2021. līdz 2030. gadam, un tās mērķis ir atbalstīt un veicināt sadarbību starp dalībvalstīm un visām ieinteresētajām personām.

¹¹ [FRA otrajā apsekojumā \(2018\)](#) 70 % respondentu pauda uzskatu, ka viņu valsts valdība necīnās pret antisemitismu efektīvā veidā.

¹² Pēc Rasu līdztiesības direktīvas un Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas pieņemšanas 2000. gadā Komisijas priekšsēdētājs R. Prodi 2004. gadā sasauca īpašu augsta līmeņa konferenci “Eiropa pret antisemitismu ceļā uz Daudzveidības savienību”. Tajā pašā gadā Eiropas Rasisma un ksenofobijas uzraudzības centrs (EUMC) izstrādāja jēdziena “antisemitisms” darba definīciju, kura vēlāk kļuva par Starptautiskās holokausta piemiņas alianses (IHRA) darba definīciju jēdzienam “antisemitisms”.

¹³ [Eiropas Parlamenta 2017. gada 1. jūnija rezolūcija par antisemitisma apkarošanu](#).

¹⁴ [Padomes deklarācija par antisemitisma apkarošanu](#), 2018. gada 6. decembris.

¹⁵ [Eiropas Komisijas darbs antisemitisma apkarošanas jomā](#).

¹⁶ [Padomes deklarācija par antisemitisma apkarošanas integrēšanu visās politikas jomās](#), 2020. gada 2. decembris.

¹⁷ Kopš 2020. gada: Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam, ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, Romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars 2020.–2030. gadam, LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam un Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam. Papildus tam Eiropas Komisija izveidoja Līdztiesības darba grupu un iecēla rasisma apkarošanas koordinatori.

¹⁸ Šīs stratēģijas pamatā ir [plaša apspriešanās](#) ar valstu un reģionālajām iestādēm, ebreju kopienām un organizācijām, neatkarīgajiem ekspertiem un pētniekiem, FRA, starptautiskajām organizācijām un citām ieinteresētajām personām (sk. kopsavilkuma ziņojumu [šeit](#)).

Būtiski, ka šīs stratēģijas mērķis ir ne tikai reaģēt uz antisemitismu, bet arī pastiprināt pasākumus nolūkā aktīvi novērst un apkarot visas tā izpausmes, kā arī nodrošināt, ka ebreji var turpināt baudīt savu dzīvesvidi iekļaujošā un daudzveidīgā ES. Stratēģijai ir trīs pilāri:

1. Visu antisemitisma izpausmju novēršana un apkarošana;

2. ebreju dzīvesvides aizsardzība un atbalsts tai;

3. izglītība, pētniecība un holokausta piemiņa.

Šīs stratēģijas mērķis ir arī stingri izvirzīt Eiropas Savienību **globālās cīņas pret antisemitismu priekšgalā**, papildinot pasākumus ES iekšienē ar starptautiskiem centieniem visos trīs pilāros.

Jebkādas naida izpausmes grauj cilvēka vērtību un ir nesavienojamas ar ES principiem. Šī stratēģija ir daļa no Komisijas centieniem apkarot visu veidu naidu, diskrimināciju un rasismu. Tā papildina ES rasisma apkarošanas rīcības plānu 2020.–2025. gadam, jo rasisms var iet roku rokā arī ar diskrimināciju un naidu citu iemeslu dēļ, piemēram, reliģijas vai pārliecības dēļ. Tas jāņem vērā, īstenojot interseksionālu pieeju¹⁹, lai patiešām uzsāktu ceļu uz tādu ES, kurā nav antisemitisma un tiek atbalstīta ebreju dzīvesvide visā tās daudzveidībā, un lai panāktu konkrētus uzlabojumus ebrejiem un viņu nākotnei Eiropā. Atsevišķos gadījumos šajā stratēģijā ņemti vērā arī tās pieredzes kopīgie aspekti, kas saistīti ar diskrimināciju pret ebrejiem un pret citām etniskajām vai reliģiskajām minoritātēm.

I. VISU ANTISEMITISMA IZPAUSMJU NOVĒRŠANA UN APKAROŠANA

“Atcerēsimies: upurim visvairāk sāp nevis pāridarītāja cietsirdība, bet gan aculiecinieka klusēšana.”

— Elijs Vīzels

Mūsdienu antisemitisms ir sastopams radikālos un marginālos grupējumos, kas atbalsta labējo, kreiso un islāmistu ekstrēmismu, tas var slēpties aiz anticionisma, bet tas var būt sastopams arī pašā sabiedrības centrā²⁰. Antisemitiski izteikumi un rīcība var būt atklāti vai slēpti, apzināti vai neapzināti. Antisemitisms var izpausties nelikumīgu nodarījumu veidā, kas ir sodāmi saskaņā ar ES un valstu tiesību aktiem. Antisemitisma izpausmes var ietvert pret Izraēlu vērstu antisemitismu²¹, kas ir visizplatītākais antisemitisma paveids, ar ko mūsdienās ebreji Eiropā visbiežāk sastopas tiešsaistē²². Lai arī izsenie antisemitiskie sazvērēstības mīti un dezinformācija nav nelikumīgi, tie ir kaitnieciski. Tie turpina aizspriedumu un stereotipu pastāvēšanu un var izraisīt diskrimināciju, marginalizāciju, radikalizāciju un naida noziegumus.

Kopš 2017. gada Komisija ir izmantojusi juridiski nesaistošo Starptautiskās holokausta piemiņas alianses jēdziena “antisemitisms” darba definīciju (IHRA definīciju)²³ kā praktisku

¹⁹ Sk., piemēram: Graham, D. un Boyd, J., *“Understanding more about antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of European Jews vary by gender, age and religiosity?”*, Institute for Jewish Policy Research, 2017.

²⁰ Plašāku informāciju par antisemitisku nodarījumu izdarītājiem skatīt [FRA otrajā apsekojumā \(2018\)](#).

²¹ Daudzu ieinteresēto personu izmantotā terminoloģija atbilstīgi IHRA definīcijai, piemēram, ebreju izcelsmes iedzīvotāju apsūdzēšana lielākā lojalitātē Izraēlai vai šķietamas priekšrokas došanā ebrejiem pasaulē, nevis pašu tautas interesēm, apgalvojumi, ka Izraēlas valsts pastāvēšana ir rasistiska, ebreju uzskatīšana par kolektīvi atbildīgiem par Izraēlas valsts rīcību.

²² 79 % Eiropas ebreju sastopas ar vainošanu par Izraēlas valsts rīcību. 69 % apgalvo, ka arābu valstu un Izraēlas konflikts ietekmē viņu drošības izjūtu ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

²³ Definīcijā ir noteikts: “Antisemitisms ir noteikti uzskati par ebrejiem, kas var izpausties kā naids pret ebrejiem. Retoriskas un fiziskas antisemitisma izpausmes ir vērstas pret ebrejiem vai citu tautību cilvēkiem

orientieri un pamatu darbam antisemitisma apkarošanas jomā²⁴. *IHRA* definīcija ir atskaites punkts tiesībās balstītas un uz cietušajiem vērstas pieejas veicināšanai²⁵. 2021. gada janvārī Komisija sadarbībā ar *IHRA* publicēja *Rokasgrāmatu praktiskai jēdziena "antisemitisms" IHRA darba definīcijas izmantošanai*²⁶, kurā ir sniegts pārskats par labu praksi ar piemēriem no visas Eiropas saistībā ar šīs definīcijas izmantošanu starptautiskajās organizācijās, valsts pārvaldē, pilsoniskajā sabiedrībā un ebreju kopienās²⁷.

1.1. Cīņa pret antisemitismu visās politikas jomās un ES finansējuma piesaistīšana

Vēršanās pret antisemitismu ir sarežģīts uzdevums. Tā daudzveidīgās izpausmes un izplatība visdažādākajās sociālajās un politiskajās grupās prasa visaptverošu reakciju — no stabila tiesiskā regulējuma, kas tiek pienācīgi īstenots, līdz drošības aspektiem, izglītības un iekļaušanas rīcībpolitikām utt.

Tādēļ, izstrādājot dažādu jomu rīcībpolitikas, tiesību aktus un finansējuma programmas, Komisija sistemātiski ņems vērā cīņu pret antisemitismu, un tā aicina pārējās ES iestādes sadarboties, lai stiprinātu šā aspekta integrēšanas instrumentus un metodes. Turklāt dalībvalstis jau ir apņēmušās novērst visas antisemitisma izpausmes un cīnīties pret tām, īstenojot jaunas valsts stratēģijas vai pasākumus saskaņā ar esošām valsts stratēģijām un/vai rīcības plāniem rasisma, ksenofobijas, radikalizācijas un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai²⁸. Lai stratēģijas būtu iedarbīgas, tām ir jāietver mērķtiecīgas darbības un to īstenošanai ir jānodrošina attiecīgs finansējums. Tāpat nepieciešami soļi efektīvai rīcībai valsts līmenī ir *IHRA* definīcijas²⁹ pieņemšana un īpašo sūtņu vai koordinatoru norīkošana visās dalībvalstīs.

Lai stratēģija būtu veiksmīga, būtiska nozīme ir pastiprinātai pilsoniskās sabiedrības organizāciju un ebreju kopienu iesaistei. Komisijas mērķis ir veicināt aktīvu sadarbību ar tām un sniegt finansiālu atbalstu iniciatīvām visās stratēģijas darbības jomās.

Tiks īstenotas mērķtiecīgas darbības, izmantojot plašu ES finansējuma programmu klāstu³⁰, jo īpaši **programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" (CERV)**³¹, kas ir visu laiku visapjomīgākā ES finansējuma programma pamattiesību veicināšanas jomā — tās budžets ir 1,55 miljardi EUR. Turklāt attiecīgas darbības tiks atbalstītas, izmantojot tādas ES programmas kā "Tiesiskums", "Apvārsnis Eiropa", "Radošā Eiropa" un "Erasmus+", kā arī Iekšējās drošības fondu, kohēzijas politikas fondus, Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības

---

un/vai viņu īpašumu, pret ebreju kopienas iestādēm un reliģiskām vietām." [IHRA definīcija](#) ietver vairākus ilustratīvus piemērus.

²⁴*IHRA* definīcija tika apstiprināta Padomes [2018. gada](#) deklarācijā un [2020. gada](#) deklarācijā un Eiropas Parlamenta 2017. gada 1. jūnija [rezolūcijā](#). To izmanto izglītības, apmācības un antisemitisma atmakošanas nolūkiem, un tai nav ietekmes uz ES vai valstu juridiskajām definīcijām, kas nosaka to, kādā mērā rīcība vai runa ir uzskatāma par nelikumīgu diskrimināciju, naida runu, aizspriedumos balstītu motivāciju naida noziegumam vai nelikumīgām antisemitisma izpausmēm.

²⁵ Nesen ir izstrādātas citas antisemitisma definīcijas, piemēram, Saiknes dokumentā (2020) un Jeruzalemes deklarācijā par antisemitismu (2021).

²⁶ ["Handbook for the practical use of the IHRA working definition of antisemitism"](#).

²⁷ Noderīgs atsauces avots ir arī Eiropas Padomes Komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) 2021. gada 14. septembrī publicētie [Vispārīgie ieteikumi antisemitisma novēršanas un apkarošanas politikas jomā \(General Policy Recommendations on preventing and combating Antisemitism\)](#).

²⁸ [Padomes deklarācija par antisemitisma apkarošanas integrēšanu visās politikas jomās](#), 2020. gada 2. decembris.

²⁹ [ES dalībvalstis, kuras jau ir pieņēmušas vai apstiprinājušas IHRA definīciju](#): Austrija, Beļģija, Bulgārija, Kipra, Čehija, Vācija, Grieķija, Spānija, Francija, Ungārija, Itālija, Lietuva, Luksemburga, Nīderlande, Rumānija, Zviedrija, Slovākija un Slovēnija.

³⁰ Atbilstīgi pašreizējai daudzgažu finanšu shēmai 2021.–2027. gadam.

³¹ [C\(2021\) 2699 final; programma CERV](#).

un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*) un Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA*). Tāpat, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu, Komisija var finansēt strukturālas reformas dalībvalstīs, arī vairāku valstu mērogā, lai veicinātu sadarbību un balstītos uz paraugpraksi cīņā pret diskrimināciju un antisemitismu.

Visās dalībvalstu darbībās, kuras tiek veiktas nolūkā izmantot ES finansējumu, ir pilnībā jāievēro nediskriminēšanas princips. Sagatavojot, īstenojot, uzraugot, izvērtējot programmas un sagatavojot ziņojumus par tām, ir jo īpaši jāņem vērā ES Pamattiesību harta, kura cita starpā aizliedz jebkāda veida diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības dēļ. Ja tiek pārkāpti ES nediskriminēšanas noteikumi, arī ja tiek pieļauta ebreju diskriminācija viņu reliģijas vai etniskās piederības dēļ, finansējums var tikt apturēts. Komisija un dalībvalstis uzrauga šo noteikumu ievērošanu visās ES finansētajās programmās.

Lai atbalstītu šīs stratēģijas īstenošanu un palīdzētu koordinēt dalībvalstu centienus, Komisija formalizēs **antisemitisma apkarošanas *ad hoc* darba grupu** kā pastāvīgu struktūru, kas apvieno dalībvalstis, ebreju kopienu pārstāvjus un citas ieinteresētās personas.

ES Pamattiesību aģentūra (*FRA*) arī nodrošinās ES un dalībvalstīm pierādījumus, palīdzību un zinātību nolūkā uzraudzīt šīs stratēģijas un valstu antisemitisma apkarošanas stratēģiju vai rīcības plānu īstenošanu.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- organizēs ikgadēju **pilsoniskās sabiedrības forumu par antisemitisma apkarošanu**, pulcējot Komisijas, ebreju kopienu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus un citas ieinteresētās personas, lai veidotu saiknes un maksimāli palielinātu vienotās rīcības un ES finansējuma ietekmi,
- izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu³², atbalstīs dalībvalstu **valsts stratēģiju izstrādes un īstenošanas centienus** antisemitisma un diskriminācijas apkarošanas jomā un līdz 2023. gada beigām novērtēs šīs stratēģijas.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- līdz 2022. gada beigām **izstrādāt valstu stratēģijas** antisemitisma apkarošanas jomā vai ietvert attiecīgus pasākumus savos rasisma novēršanas valsts rīcības plānos un nodrošināt **pietiekamu finansējumu** to īstenošanai,
- **pieņemt un izmantot IHRA antisemitisma definīciju** un mudināt vietējās pašvaldības, reģionus, pilsētas un citas iestādes un organizācijas rīkoties tāpat,
- **iecelt īpašos sūtņus / koordinatorus** antisemitisma apkarošanas un ebreju dzīvesvides atbalsta jautājumos.

1.2. Antisemitiskas naida runas un naida noziegumu apkarošana

Noziegumi, kas tiek izdarīti antisemitisku aizspriedumu dēļ, galvenokārt ir vērsti pret ebrejiem³³. Tomēr retoriskas un fiziskas antisemitisma izpausmes var tikt vērstas arī pret personām, kas nav ebreji³⁴.

³² [Regula \(ES\) 2021/240](#).

³³ Publikācijā "[Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009–2019](#)" ir norādīts, ka dalībvalstīs ik gadu tiek oficiāli reģistrēti tūkstošiem incidentu, un tos reģistrē arī šajā jomā strādājošās pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

³⁴ Atbilstīgi [IHRA antisemitisma definīcijai](#).

71 % ebreju, kuri mēdz nēsāt vai izrādīt priekšmetus, kas varētu ļaut identificēt viņus kā ebrejus, vismaz dažkārt izvairās to darīt³⁵.

44 % ebreju izcelsmes jauniešu, kas dzīvo Eiropā, ir pieredzējuši antisemitisku aizskarošu izturēšanos³⁶.

ES Pamatlēmums par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm³⁷ nodrošina stabilu tiesisko regulējumu nolūkā apkarot antisemitiskus naida noziegumus un naida runu, arī holokausta publisku attaisnošanu, noliegšanu vai kļaju trivializēšanu, kas var izraisīt vardarbību vai naidu. Tā pilnīga un pareiza transponēšana ir Komisijas prioritāte³⁸. Efektīvā naida runas un naida noziegumu jomas tiesību aktu (tajā skaitā pamatlēmuma) īstenošanā un cietušo tiesību aizsardzībā liela nozīme ir tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm. Lai vēl vairāk nostiprinātu tiesisko regulējumu, Komisija 2021. gadā ierosinās ES definēto noziegumu saraksta paplašināšanas iniciatīvu ar mērķi iekļaut sarakstā naida noziegumus un naida runu³⁹.

Komisija atbalsta dalībvalstis, nodrošinot **ES augsta līmeņa grupas rasisma, ksenofobijas un citu neiecietības veidu apkarošanas jautājumos⁴⁰** darbību, un sadarbojas ar ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūru (*CEPOL*), *FRA*⁴¹, Eiropas Tiesiskās apmācības tīklu (*EJTN*), dalībvalstīm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām nolūkā **izstrādāt apmācību tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm un veidot to spējas**, kā arī uzlabot naida noziegumu reģistrēšanu un datu vākšanu, mudināt cietušos ziņot par naida noziegumiem un stiprināt tiesībaizsardzības iestāžu un ebreju kopienu savstarpējo sadarbību.

ES stratēģijas par cietušo tiesībām 2020.–2025. gadam⁴² mērķis ir nodrošināt, ka noziegumos, tajā skaitā arī antisemitiskos naida noziegumos, cietušie var pilnībā paļauties uz savām tiesībām un saņemt aizsardzību pret sekundāru viktimizāciju⁴³. **Atbalsta struktūras antisemitiskos incidentos cietušajiem Eiropā bieži vien ir nepietiekamas.** Dalībvalstis tiek aicinātas izveidot integrētus un mērķtiecīgus specializētus atbalsta pakalpojumus visneaizsargātākajiem cietušajiem, to skaitā arī antisemitiskos naida noziegumos cietušajiem. Tāpat tām būtu jānodrošina specializēta apmācība par nediskriminēšanu policijai un citām iestādēm, kas saskaras ar antisemitiskos naida noziegumos cietušajiem.

³⁵ [FRA otrais apsekojums \(2018\).](#)

³⁶ [“Young Jewish Europeans: perceptions and experiences of antisemitism”, FRA, 2019.](#)

³⁷ [Padomes Pamatlēmums 2008/913/TI \(2008. gada 28. novembris\).](#)

³⁸ Kopš 2020. gada oktobra Komisija ir uzsākusi vairākas pārkāpuma procedūras nolūkā nodrošināt, ka dalībvalstis pilnīgi un precīzi transponē pamatlēmumu.

³⁹ LESD 83. pants.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025/en>.

⁴¹ [“Encouraging hate crime reporting - The role of law enforcement and other authorities”, FRA, 2021.](#)

⁴² [COM\(2020\) 258 final.](#)

⁴³ Sekundāro viktimizāciju var definēt kā tādas negatīvas sekas cietušajiem, ko var izraisīt cietušā dalība kriminālprocesā, piemēram, cietušā pakļaušana saziņai ar vainīgajiem, tiesu iestādēm un/vai sabiedrību.

Komisija turpinās uzraudzīt, kā tiek īstenota **Direktīva par cietušo tiesībām**⁴⁴, kura nodrošina, ka visiem noziegumos cietušajiem ir tiesības, to skaitā tiesības uz piekļuvi specializētiem atbalsta pakalpojumiem un aizsardzības pasākumiem, kas atbilst viņu individuālajām vajadzībām un neaizsargātības pakāpei. Ar **Eiropas tiesiskās apmācības stratēģiju 2021.–2024. gadam**⁴⁵ Komisija atbalsta juridisko profesiju pārstāvju apmācību nolūkā nodrošināt ES tiesību aktu pareizu piemērošanu un attiecīgas prasmes speciālistiem. Komisija atbalstīs arī **apmācības un materiālu izstrādi par antisemitismu** un darīs tos pieejamus Eiropas e-tiesiskuma portāla Eiropas apmācības platformā⁴⁶. Ar **ES stratēģiju par bērna tiesībām**⁴⁷ Komisijas mērķis ir integrēt bērnu tiesību aspektus visās ES rīcībpolitikās, lai labāk aizsargātu bērnus, kuri cietuši no diskriminācijas, cita starpā diskriminācijas tādu iemeslu dēļ kā reliģija vai pārliecība.

Lai novērtētu antisemitisma izplatīšanos Eiropā un efektīvi vērstos pret to, būtiska nozīme ir **uzticamiem un salīdzināmiem datiem par antisemitiskiem incidentiem**⁴⁸. Bieži vien tādu incidentu reģistrēšana, par kuriem iesniegti ziņojumi, ir nekonsekventa — dalībvalstis izmanto atšķirīgas metodes, tāpēc datus nav iespējams salīdzināt. Augsta līmeņa grupā rasisma un ksenofobijas apkarošanas jautājumos **FRA palīdzēs dalībvalstīm uzlabot un saskaņot savu metodiku** datu reģistrēšanai un vākšanai par naida noziegumiem, to skaitā antisemitismu.

Problēmas sagādā nepietiekama ziņošana: 79 % aptaujāto ebreju nav ziņojuši nevienai organizācijai par viņu pieredzē visnopietnāko antisemitisma incidentu⁴⁹. Šajā sakarā dalībvalstīm vajadzētu atvieglot antisemitiskos naida noziegumus un no naida runas cietušo iespējas ziņot par incidentiem, piedāvājot viņiem dažādus kanālus nolūkā paaugstināt ziņošanas līmeni un uzlabot šādu incidentu reģistrēšanu.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- izmantojot programmu *CERV*, atbalstīs organizācijas un projektus, kuru mērķis ir apkarot un **reģistrēt antisemitisku naida runu un naida noziegumus**,
- sniegs atbalstu dalībvalstīm, nodrošinot, ka antisemitiskos naida noziegumos cietušajiem ir pieejami **integrēti un mērķtiecīgi atbalsta pakalpojumi**, arī ar ES finansējumu,
- pastiprinās atbalstu **apmācības programmām un spēju veidošanas darbībām tieslietu un tiesībaizsardzības speciālistiem par cīņu pret antisemitismu**, cita starpā izmantojot Eiropas Tiesiskās apmācības tīklu (*EJTN*) un ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūru (*CEPOL*).

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- ātri pabeigt **Pamatlēmuma** par cīņu pret rasismu un ksenofobiju **transponēšanu un ieviešanu** un veikt kriminālvajāšanu antisemitiskas naida runas un naida noziegumu gadījumā saskaņā ar ES un valsts tiesību aktiem,
- cieši saskaņot darbību ar *EJTN* un *CEPOL* un sadarboties ar pilsoniskās sabiedrības

⁴⁴ [Direktīva 2012/29/ES](#).

⁴⁵ [COM\(2020\) 713 final](#).

⁴⁶ [Eiropas apmācības platforma \(ETP\)](#).

⁴⁷ [COM\(2021\) 142 final](#).

⁴⁸ [Vācija](#) un [Apvienotā Karaliste](#) finansē [NVO](#), kas reģistrē antisemitiskus incidentus, izmantojot metodiku, par kuru ir panākta vienošanās ar policiju. Šīs NVO ir saistītas ar ebreju kopienu struktūrām un sniedz datus oficiālajai policijas statistikai.

⁴⁹ [FRA otrais apsekojums \(2018\)](#).

organizācijām tādu **apmācības darbību** jomā, kas vērstas uz cīņu pret antisemitismu.

1.3. Cīņa pret antisemitismu tiešsaistē

Antisemitisms ir plaši izplatīts tiešsaistē⁵⁰, un tas var izraisīt radikalizāciju un fiziskus uzbrukumus. Saskaņā ar Pamatlēmumu par cīņu pret rasismu un ksenofobiju ir piemērojama kriminālatbildība par tiešsaistē un bezsaistē paustiem antisemitiskiem izteikumiem, kas kūda uz vardarbību un naidu. Lai gan antisemitiski stereotipi, sazvērestības mīti un dezinformācija nav nelikumīgi, tie ir kaitnieciski. Kopš Covid-19 pandēmijas sākuma internetā ir strauji izplatījis⁵¹ antisemitisms. Lai efektīvi cīnītos pret šo problēmu, ir nepieciešams vairāk informācijas par to, kā antisemitisks saturs izplatās tiešsaistē, un par šāda satura izplatītāju situāciju un motivāciju. Tāpat ir nepieciešams atrast jaunas un inovatīvas metodes cīņai pret diskrimināciju un antisemitisku kibernaidu.

Tiešsaistē ir viegli pieejami **nacistiska rakstura simboli, piemiņlietas un literatūra**, kā arī to mūsdienu variācijas. Saskaņā ar pamatlēmumu īstenojošiem valstu tiesību aktiem šādu produktu demonstrēšana un pārdošana var tikt uzskatīta par naida runu, ja tā publiski kūda uz naidu un vardarbību. Tomēr pat tad, ja tā nav, to pieejamība tiešsaistē var veicināt nacistu ideoloģijas turpmāku pastāvēšanu un stimulēt antisemitiskas subkultūras. Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, īstenojot Rīcības kodeksu cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē, jāpastiprina dialogs ar nozari un IT uzņēmumiem nolūkā panākt, ka tie sadarbojas, lai novērstu šādu priekšmetu demonstrēšanu un/vai pārdošanu.

Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā⁵² ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpanāk, ka video kopīgošanas platformu nodrošinātāji īsteno attiecīgus pasākumus, lai aizsargātu sabiedrību no tāda audiovizuālā satura un komercpaziņojumiem, kas satur kūdīšanu uz vardarbību vai naidu, — cita starpā arī no antisemitiska satura. **Digitālo pakalpojumu tiesību akta** priekšlikumā⁵³ ir noteikti skaidri, saskaņoti tiešsaistes platformu pienākumi uzticamības pārbaudes jomā, to skaitā tādas paziņošanas un rīcības procedūras attiecībā uz nelikumīgu saturu un produktiem, kuras lietotājiem dod iespēju viegli un efektīvi ziņot par naida runu. Turklāt ļoti lielu tiešsaistes platformu gadījumā priekšlikumā galvenā uzmanība tiek pievērsta tādu atlikušo nepilnību novēršanai, kuras pieļauj nelikumīgu un kaitīgu rīcību tiešsaistē, jo īpaši pret neaizsargātām grupām.

Rīcības kodekss cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē⁵⁴ ir Komisijas un IT uzņēmumu brīvprātīga sadarbība, kuras nolūks ir novērst nelikumīgu, arī antisemitisku, naida runu. Lai veicinātu ES dalībvalstu integrētu rīcību, kas vērsta pret grupām un personām, kuras tiešsaistē izplata naida un teroristisku saturu, Eiropols koordinē Eiropas

⁵⁰ 89 % aptaujāto Eiropas ebreju uzskata antisemitismu par lielāko problēmu tiešsaistē, un 80 % apgalvo, ka antisemitiski izteikumi ir visizplatītākais verbāli agresīvas izturēšanās veids, ar ko tie sastapušies ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)). Ebreji ir galvenais verbāli agresīvas izturēšanās mērķis tiešsaistē (no 6,3 % līdz 27,9 % gadījumu atkarībā no platformas). Pētījums [“Heroes and scapegoats”](#), 2021.

⁵¹ Pētījumā [“The rise of antisemitism online during the pandemic”](#) tika konstatēts septiņkārs antisemitisku ierakstu skaita palielinājums franču valodā izmantotajos kontos un vairāk nekā 13 reizes liels palielinājums vācu valodā izmantotajos kontos pandēmijas laikā.

⁵² [Direktīva 2010/13/ES](#).

⁵³ [COM\(2020\) 825 final](#).

⁵⁴ [“The Code of conduct on countering illegal hate speech online”](#).

mēroga rīcības dienas, kas veltītas cīņai pret rasistisku un ksenofobisku naida runu tiešsaistē⁵⁵ un teroristisku un vardarbīgi ekstrēmistisku saturu, arī antisemitisku saturu, tiešsaistē.

Saskaņā ar **Rīcības plānu dezinformācijas apkarošanai**⁵⁶ un **Eiropas Demokrātijas rīcības plānu**⁵⁷ Komisija un EĀDD turpinās pievērst īpašu uzmanību dezinformācijas kampaņu, naida runas, kūdīšanas uz vardarbību un ekstrēmistu retorikas analīzei un reaģēšanai uz to, izmantojot arī EĀDD Austrumu Stratēģiskās komunikācijas operatīvo grupu. Turklāt tiek pastiprināts **prakses kodekss dezinformācijas jomā**⁵⁸, kurš arī sniedz ieguldījumu efektīvākā cīņā pret antisemitismu tiešsaistē⁵⁹. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas cieši sadarbojas ar Komisiju un tiešsaistes platformām nolūkā piemērot rīcības kodeksu un prakses kodeksu.

Jaunas tehnoloģijas sniedz jaunas iespējas uzlabot cilvēku dzīvi, taču tās var arī saasināt diskrimināciju un palielināt kaitīga satura, arī antisemitiska satura, daudzumu tiešsaistē. **Mākslīgā intelekta akta**⁶⁰ mērķis ir nodrošināt, ka augsta riska mākslīgā intelekta sistēmas nevar diskrimināciju un aizspriedumus, arī antisemitisku naidu. Mākslīgā intelekta algoritmus var izmantot arī pozitīvu vēstījumu un atbildes vēstījumu pastiprināšanai, pulcējot kopā ekspertus nolūkā vērsties pret antisemitismu, sazvērētības mītiem un holokausta noliegumu vai sagrozīšanu tiešsaistē.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- stiprinās cīņu pret antisemitismu tiešsaistē, atbalstot **Eiropas mēroga uzticamu ziņotāju un ebreju organizāciju tīkla** izveidi saskaņā ar rīcības kodeksu, tā atbalstīs arī Eiropas Digitālo mediju novērošanas centru un tā nacionālos centrus nolūkā **palielināt dezinformācijas faktu pārbaudītāju spējas**, kā arī strādās ar neatkarīgām organizācijām nolūkā izstrādāt **atbildes vēstījumus**, kuri būs arī valodās, kas nav ES dalībvalstu valodas,
- sarīkos **hakatonu** nolūkā veicināt ekspertu ideju apmaiņu, lai izstrādātu jaunus un inovatīvus veidus cīņai pret antisemitismu tiešsaistes un digitālajā vidē,
- sadarbosies ar nozari un IT uzņēmumiem nolūkā **novērst nacistiska rakstura simbolu, piemiņlietu un literatūras nelikumīgu demonstrēšanu un pārdošanu** tiešsaistē,
- veiks **visaptverošu datu analīzi** nolūkā labāk izprast antisemitisma izplatīšanos, pārvietošanos un izvēršanos tiešsaistē,
- pievērsīs uzmanību antisemitiskai naida runai gaidāmajā atjauninātajā **stratēģijā “Bērniem labāks internets”**.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- **finansiāli un citos veidos atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas** antisemitiskas naida runas, dezinformācijas un sazvērētības mītu apkarošanā tiešsaistē attiecīgajās valodās,
- **stiprināt** valstu tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu **spējas** veikt kriminālvajāšanu

⁵⁵ [“Stopping Hate Speech Online: Europol Coordinates First Europe-Wide Action Day”](#), 2020. gada 5. novembris.

⁵⁶ [JOIN\(2018\) 36 final.](#)

⁵⁷ [COM\(2020\) 790 final.](#)

⁵⁸ [Prakses kodekss dezinformācijas jomā.](#)

⁵⁹ [COM\(2021\) 262 final.](#)

⁶⁰ [COM\(2021\) 206 final.](#)

1.4. Antisemitiskas diskriminācijas apkarošana

Ebreji ir pakļauti diskriminācijas riskam, jo īpaši tad, ja viņus var identificēt kā ebrejus, t. i., kad viņi valkā kipu vai kaklarotu ar Dāvida zvaigzni vai atklāti runā par savu ebrejisko identitāti. Šiem cilvēkiem ir risks saskarties ar diskrimināciju, piesakoties darbā vai strādājot, kā arī citās jomās, piemēram, izglītībā, veselības aprūpē vai mājokļa nodrošināšanā. ES tiesību akti aizliedz diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības dēļ, un šis aizliegums attiecas arī uz antisemitismu. Konkrēti, **Rasu līdztiesības direktīva**⁶¹ paredz ebrejiem aizsardzību pret diskrimināciju (arī aizskarošu izturēšanos) noteiktās dzīves jomās⁶² “rasu vai etniskās piederības” dēļ, bet **Nodarbinātības vienlīdzības direktīva**⁶³ paredz ebrejiem aizsardzību pret diskrimināciju un aizskarošu izturēšanos darbā reliģijas vai uzskatu dēļ.

Valsts līdztiesības iestādes veicina, analizē, uzrauga un atbalsta vienlīdzīgu attieksmi. Līdz 2022. gadam Komisija ierosinās jaunus tiesību aktus nolūkā stiprināt to lomu. Daudzveidības hartas mudina organizācijas izstrādāt un īstenot daudzveidības un iekļaušanas pieejas darbavietā. Ir izveidota ES Daudzveidības hartu platforma, kuras mērķis ir sniegt iespēju esošo hartu dalībniekiem apmainīties un dalīties ar pieredzi un labo praksi⁶⁴. Būtu arī sistemātiski jārisina konkrētas problēmas, kas saistītas ar antisemitisma atklāšanu un apkarošanu darbavietā.

Līdztiesības dati par ebrejiem ir salīdzinoši ierobežoti tādēļ, ka datu vākšana par rasi vai etnisko izcelsmi, reliģiju vai pārliecību ir sensitīva, kā arī tādēļ, ka Eiropas ebreji ir diezgan neliela grupa, kā rezultātā ir mazāk pieejami apkopoti dati no lielākiem apsekojumiem. ES Augsta līmeņa grupas nediskriminācijas, līdztiesības un dažādības jautājumos īpaši norīkota apakšgrupa atbalsta dalībvalstis tādu datu vākšanā, kas palīdzētu analizēt līdztiesības stāvokli, pilnībā ievērojot pamattiesības⁶⁵. Turklāt Komisija, lai cīnītos pret rasu un etniskajiem stereotipiem, veiks vairākas darbības kopā ar medijiem, pilsonisko sabiedrību un cilvēku ar minoritāšu rasu vai etnisko izcelsmi pārstāvjiem, kā arī uzsāks rīcību, lai īstenotu konsekventu pieeju līdztiesības datu vākšanā, jo īpaši attiecībā uz datiem, kas sadalīti pēc rases vai etniskās izcelsmes⁶⁶.

Galvenās darbības

⁶¹ [Direktīva 2000/43/EK](#).

⁶² Nodarbinātība un profesionālā izglītība, sociālā aizsardzība (ieskaitot sociālo nodrošinājumu), sociālās priekšrocības, izglītība un piekļuve precēm un pakalpojumiem, tajā skaitā mājokļiem, un to piegāde.

⁶³ [Direktīva 2000/78/EK](#).

⁶⁴ [ES Daudzveidības hartu platforma](#).

⁶⁵ [Līdztiesības datu apakšgrupa, FRA, 2019.](#)

⁶⁶ [Rasisma apkarošanas rīcības plāns, COM\(565\) final.](#)

Komisija veiks šādus pasākumus:

- līdz 2022. gadam ierosinās **valstu līdztiesības iestādēm saistošus standartus** un sadarbosies ar *Equinet*⁶⁷ un līdztiesības iestādēm nolūkā uzlabot to zināšanas par antisemitismu,
- izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu, arī vairāku valstu mērogā, atbalstīs dalībvalstis tādu **reformu izstrādē un īstenošanā**, kuru mērķis ir novērst vispārīgu diskrimināciju un jo īpaši antisemitismu skolās, nolūkā veicināt spēcīgāku sadarbību un balstīties uz paraugpraksi,
- iekļaus datus par antisemitismu un ebrejiem ES, **vācot un izmantojot datus par līdztiesību** saistībā ar rasi vai etnisko izcelsmi, reliģiju vai pārliecību.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- nodrošināt **valsts līdztiesības iestāžu atbilstošu sagatavošanu**, lai antisemitiskas diskriminācijas incidenti tiktu pienācīgi risināti un par tiem tiktu ziņots,
- **vērsties pret antisemitisku diskrimināciju** visās jomās, to skaitā izglītības un apmācības, veselības un mājokļu jomā, īstenojot mērķtiecīgas darbības, piemēram, apmācību un izpratnes veicināšanu.

1.5. Eiropas Komisijas rādītais piemērs

Īstenojot savu iekšējo cilvēkresursu stratēģiju, Komisija turpinās centienus nodrošināt **iekļaujošu un daudzveidīgu darba vidi**⁶⁸, kurā nav antisemitisma, saskaņā ar daudzveidības un līdztiesības politiku, kas novērš aizskarošu izturēšanos, diskrimināciju un visu veidu rasismu. Tā it īpaši turpinās veidot savu darbinieku izpratni par antisemitismu un tā apkarošanu un palielināt zināšanas par ebreju dzīvesvidi un kultūru, arī kā daļu no vispārīgas pievēršanās Eiropas pamatvērtībām, piemēram, cieņai pret minoritāšu grupām. Apmācība aptvers arī neapzinātus aizspriedumus, to vidū tos, kas balstīti reliģijas vai pārliecības uztverē. Komisija turpinās pieminēt holokaustu, organizējot iekšējus pasākumus darbiniekiem un izpratnes veidošanas iniciatīvas, kā arī turpinās rīkot ikgadējo Eiro-Hanuku⁶⁹, kurā tiek atzīmēta darbinieku dažādība. Komisija aicina pārējās ES iestādes arī veikt darbības daudzveidības un iekļaušanas veicināšanai attiecīgajās darbavietās šajās iestādēs.

Galvenās darbības**Komisija veiks šādus pasākumus:**

- turpinās īstenot **nulles tolerances pieeju antisemitisma incidentiem** iestādē, atsaucēi izmantojot *IHRA* definīciju,
- nodrošinās **apmācību noteiktām darbinieku grupām**, piemēram, cilvēkresursu speciālistiem, par to, kā atpazīt antisemitismu, pamatojoties uz *IHRA* definīciju, un nepieciešamības gadījumā organizēs mācību braucienus, piemēram, uz Izraēlu,
- mudinās izmantot elastīgu **darba režīmu**, lai ikvienam darbiniekam būtu iespēja atzīmēt savus reliģiskos svētkus,
- aicinās Eiropas skolas nodrošināt, lai visi skolēni uzzinātu par ebreju dzīvesvidi Eiropā, holokaustu un antisemitismu, un **atzīmēt ikgadējo Starptautisko holokausta upuru piemiņas dienu**, cita starpā, iespējams, apmeklējot piemiņas vietas.

⁶⁷ Eiropas līdztiesības iestāžu tīkls.

⁶⁸ Eiropas Komisija 2020. gada novembrī izveidoja iekšējo Daudzveidības un integrācijas biroju.

⁶⁹ [Ebreju gaismas svētki](#).

II. ES EBREJU DZĪVESVIDES AIZSARDZĪBA UN ATBALSTS TAI

“Diemžēl sava mūža laikā atkal pieredzu lietas, par kurām šķita, ka tās būs beidzot atstātas vēsturē, taču izrādās, ka tās bija pierimušas tikai uz laiku.”

— **Liliana Segre (šoā izdzīvojuši)**

Lai ebreji pilnvērtīgi piedalītos Eiropas dzīvē, ir ārkārtīgi svarīgi, lai viņi justos drošībā. Tomēr drošība ebreju kopienai ir galvenais bažu avots⁷⁰. 38 % ebreju ir apsvēruši iespēju emigrēt, jo, būdami ebreji, Eiropā nejūtas droši⁷¹.

Trešdaļa (34 %) ebreju vismaz dažkārt neapmeklē ebreju pasākumus vai objektus tādēļ, ka viņi šajos pasākumos vai objektos vai ceļā uz tiem nejūtos droši⁷².

Vairāki nāvējoši teroristu uzbrukumi Eiropā ir parādījuši, ka ebreju pasākumiem izmantotās telpas ne vienmēr ir atbilstoši aizsargātas. Lai gan par iedzīvotāju aizsardzību atbild valsts iestādes, lielākajai daļai ebreju kopienu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju ir nācies ieguldīt ievērojamus līdzekļus pašu organizētos drošības pasākumos.

2.1. Pret ebrejiem vērsta vardarbīga ekstrēmisma un terorisma apkarošana

ES **Drošības savienības stratēģijas** 2020.–2025. gadam⁷³ mērķis ir sniegt drošību ikvienam ES iedzīvotājam saskaņā ar ES vērtībām un principiem. Terorisma apkarošanas programma⁷⁴, kas tika pieņemta 2020. gadā, pastiprina cīņu pret terorismu un vardarbīgu ekstrēmismu un palielina ES noturību pret terorisma draudiem.

Saskaņā ar 2017. gada rīcības plānu sabiedrisku vietu, to starpā kulta vietu, aizsardzības uzlabošanai⁷⁵ Komisija izstrādāja dažādus ieteikumu materiālus⁷⁶, instrumentus un apmācību⁷⁷ nolūkā atbalstīt dalībvalstu un reliģisko kopienu darbu šajā jomā. Padomes 2021. gada jūnija secinājumos par sabiedrisko vietu aizsardzību⁷⁸ tika uzsvērts, ka kulta vietām ir nepieciešami īpaši aizsardzības pasākumi.

Lai uzlabotu izpratnes līmeni par drošību un palielinātu kopienu iesaisti un noturību, īstenojot uzticēšanās veidošanas pasākumus, ir jāstiprina sadarbība starp valsts iestādēm un reliģisko kopienu līderiem un draudzēm, to skaitā ebreju kopienām. Tādējādi tiks veicināta laba prakse un apmācība par aizsardzības nodrošināšanu kulta vietām, kuras arvien biežāk kļūst par teroristu uzbrukumu mērķi. Komisija arī **organizēs augsta līmeņa konferenci** par ebreju kopienu aizsardzību ES.

Sabiedrisku vietu aizsardzībai sniegtā atbalsta ietvaros Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstu un ebreju kopienu darbu **kulta vietu aizsardzības stiprināšanā**. Nākamais uzaicinājums

⁷⁰ 47 % Eiropas ebreju bažijas par to, ka varētu ciest no antisemitiska mutiska uzbrukuma vai aizskaršanas, un 40 % — par fizisku uzbrukumu nākamo 12 mēnešu laikā ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

⁷¹ [FRA otrais apsekojums \(2018\)](#).

⁷² [FRA otrais apsekojums \(2018\)](#).

⁷³ [COM\(2020\) 605 final](#).

⁷⁴ [COM\(2020\) 795 final](#).

⁷⁵ [COM\(2017\) 612 final](#).

⁷⁶ “*Guideline - Building Perimeter Protection*”, JRC, 2020.

⁷⁷ Komisija reliģisko kopienu pārstāvjiem piedāvā ikgadēju rudens skolu par sabiedrisko vietu aizsardzību.

⁷⁸ [Padomes secinājumi par sabiedrisko vietu aizsardzību](#), 2021. gada 7. jūnijs.

iesniegt priekšlikumus tiks publicēts 2022. gadā, un kopējā summa tiks palielināta līdz 24 miljoniem EUR. Komisija kopā ar Eiropas Savienības Izlūkošanas un situāciju centru izskatīs iespēju sagatavot **regulārus ES novērtējumus par īpašiem ebreju iedzīvotāju, kopienu un kulta vietu apdraudējumiem**, lai labāk izprastu īpašos drošības riskus, novērstu tos, aizsargātu pret tiem un reaģētu uz tiem.

Lai cīnītos pret vardarbīgu ekstrēmismu, ir būtiski stiprināt mūsu demokrātiskās sabiedrības un palielināt to noturību pret ekstrēmistu ideoloģijām. Antisemitisms iet roku rokā ar virkni ekstrēmistu ideoloģiju — no džihādisma līdz vardarbīgam labējam ekstrēmismam. Radikalizēšanās, vervēšana un teroristu uzbrukumu sagatavošana bieži notiek tiešsaistē. Šo problēmu palīdz risināt **Regula par vēršanos pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē**⁷⁹, nosakot, ka tiešsaistes platformām ir aktīvāk jāiesaistās šāda satura atklāšanā un tas jāizņem ne vēlāk kā vienas stundas laikā.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- nodrošinās ES finansējumu uz **sabiedrisku vietu un kulta vietu aizsardzību** vēršiem projektiem un sadarbībā ar dalībvalstīm apzinās spēkā esošos valstu drošības un aizsardzības pasākumus,
- galvenokārt programmas “Apvārsnis Eiropa” ietvaros turpinās finansēt **pētniecības un inovācijas darbu**, kura mērķis ir izprast mūsdienu radikalizācijas tendences, kā arī rast veidus un modeļus, kā efektīvi novērst šādas tendences un reaģēt uz tām,
- pastiprinās **operatīvo atbalstu** dalībvalstīm un ebreju kopienām, nodrošinot apmācību par drošības pasākumiem. Tas ietvers ES drošības aizsardzības padomdevēju apmeklējumus dalībvalstīs nolūkā izveidot kulta vietu aizsardzības **instruktoru tīklu**,
- ar **Radikalizācijas izpratnes tīkla** palīdzību noteiks antisemitisma konkrēto nozīmi un ietekmi darbā, ko tā veic vardarbīga ekstrēmisma novēršanas un apkarošanas jomā,
- cieši **sadarbosies ar Eiropolu**, arī ar tā ES vienību ziņošanai par interneta saturu, lai apkarotu antisemitisku terorismu un vardarbīgu ekstrēmismu tiešsaistē, vēršoties pret grupām un personām, kas tiešsaistē izplata teroristisku saturu, un lai nodrošinātu **Regulas par vēršanos pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē raitu īstenošanu**,
- atbalstīs **teroristu uzbrukumu upuru piemiņas pasākumus, cita starpā veidojot digitālu piemiņas sienu upuriem**.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- pieņemt pasākumus, kas nepieciešami **ebreju telpu drošībai**, un nodrošināt pietiekamu finansiālu un citādu atbalstu, cita starpā ar ES instrumenta “**Iekšējās drošības fonds – policija**” ikgadējo valsts programmu palīdzību,
- integrēt un īstenot valsts antisemitisma apkarošanas stratēģijās ES instrumentus un ieteikumus⁸⁰ **attiecībā uz kulta vietu aizsardzību**,
- **izmantojot Eiropola atbalstu saistībā ar terorisma apkarošanas darbībām** gan tiešsaistē, gan bezsaistē, kā arī attiecīgās izmeklēšanas, arī saistībā ar rasismu, ksenofobiju un antisemitismu.

⁷⁹ [Regula \(ES\) 2021/784](#).

⁸⁰ T. i., neaizsargātības novērtēšanas instrumentu un ceļvedi “[EU Quick Guide to support the protection of places of worship](#)”.

2.2. Atbalsts Ebreju dzīvesvidei un reliģijas vai ticības brīvībai

Ebreju dzīvesvide ir daļa no ES daudzveidības. Ir ebreji, kuri pēc pārliecības ir sekulāri, liberāli, reformētā jūdaisma piekritēji, agnostiķi, ortodoksāli vai ultraortodoksāli. Ebreji var pārstāvēt aškenazu vai sefardu grupu. Viņu saknes var būt bijušajā Padomju Savienībā, Tuvajos Austrumos, Vidusāzijā, Āfrikā vai citviet. Daudzi ebreji nāk no jauktām ģimenēm, tādējādi viņu izcelsmes un reliģisko pārliecību daudzveidība ir vēl lielāka⁸¹. Tomēr, neraugoties uz to, ka ebreji jau izsenis mitinās Eiropā, cilvēkiem ir trūcīgas **zināšanas par ebreju dzīvesvidi un jūdaismu**. Tikai 3 % Eiropas iedzīvotāju uzskata, ka ir “ļoti labi informēti” par ebreju vēsturi, tradīcijām un paražām, bet 68 % Eiropas iedzīvotāju norāda, ka “nav informēti”⁸². Lai atspēkotu aizspriedumus un panāktu to, ka **ebreju dzīvesvide tiek pilnībā atzīta par Eiropas sabiedrību veidojošu elementu**, ir jāuzlabo plašas sabiedrības informētība un zināšanas par ebreju vēsturi un kultūru⁸³.

Ebreji pauž savu identitāti, īstenojot īpašas kultūras, tradīciju un reliģiskās prakses, atceroties savu vēsturi un sniedzot mācību nākamajām paaudzēm. Viena no šādām praksēm ir pavasara svinības Tu Bševat (koku Jaunais gads), ebreju svētku diena, kura ir veltīta dabas saglabāšanai un kurā svinību ietvaros tiek stādīti koki.

Vēl viens piemērs ir šehita — lopu kaušana atbilstoši košera tradīcijai⁸⁴. Eiropas Savienības Tiesa (EST) 2020. gada decembra spriedumā par rituālo kaušanu⁸⁵ atzina, ka dalībvalstis var pieņemt dažādus noteikumus, pamatojoties uz vietējo kontekstu, ja vien tās nodrošina Pamattiesību hartas 10. panta 1. punkta⁸⁶ ievērošanu, panākot taisnīgu līdzsvaru starp brīvību paust ticību un dzīvnieku labturības aizsardzību⁸⁷.

Ebreju dzīvesvide var sekmīgi pastāvēt tikai iekļaujošā sabiedrībā, balstoties uz spēcīgām un uzticēšanās pilnām attiecībām ar citām kopienām, to vidū iebraucējiem, jo īpaši vietējā līmenī. Iekļaujošas sabiedrības veidošanā svarīga nozīme var būt kultūrai. Kultūras nozare — no mūzikas līdz kino un izpildītājmākslai — ir liels spēks, kas palīdz sekmēt iekļaušanu un apkarot visas diskriminācijas izpausmes. **Komisija atbalsta ebreju kultūru un mākslu** ar ES finansējuma programmu palīdzību, piemēram, programmas “Radošā Eiropa” ietvaros, cenšoties Eiropas sabiedrībā apkarot stereotipus, tajā skaitā par ebrejiem.

Iekļaušanas veicināšanā **būtiska nozīme ir arī sportam un medijiem**. Futbola pasaulē dažas valstu federācijas un klubi jau ir vērsušies pret antisemitisku uzvedību un incidentiem. Komisija cieši sadarbosies ar pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu īstenotājiem un citiem attiecīgajiem dalībniekiem, lai pastiprinātu cīņu pret antisemitismu un rasismu futbolā plānotā sadarbības mehānisma ietvaros ar UEFA (2022.–2024. gadā) un apkarotu antisemitismu sportā kopumā, sadarbojoties ar citām partnerorganizācijām un šajā saistībā arī īstenojot kampaņas sociālajos medijos. Stereotipi tiek tiražēti arī medijos. Komisija, ievērojot

⁸¹ “*Jews in Europe at the turn of the millennium: population trends and estimates*”, Sergio DellaPergola un Daniel Staetsky, European Jewish Demography Unit/JPR, 2020.

⁸² [Eiropas Komisijas aptauja Nr. 484: antisemitisma uztvere, 2019. gada janvāris](#).

⁸³ 82 % Eiropā dzīvojošo ebreju uzskatītu par problēmu apdraudēšanas aizliegšanu, un 69 % Eiropā dzīvojošo ebreju uzskatītu par problēmu tradicionālās kaušanas prakses aizliegšanu ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

⁸⁴ Tradicionālā lopu kaušana (šehita) ir košera tradīcijai atbilstoša lopu kaušanas prakse pārtikas produktu ražošanas vajadzībām. Tradicionālās kaušanas prakses aizliegšanu par problēmu uzskatītu 69 % ebreju ([FRA otrais apsekojums \(2018\)](#)).

⁸⁵ [Lieta C-336/19_Centraal Israëlitisch Consistorie van België](#) u. c., 2020. gada 17. decembris.

⁸⁶ 10. panta 1. punkts: “Ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām.”

⁸⁷ Sprieduma 71. punkts. Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1099/2009 tradicionālā kaušana ir atļauta tādā apmērā, kādā tā nepieciešama atbilstīgi attiecīgo reliģisko kopienu vajadzībām, un, ja dalībvalstis nosaka stingrākus noteikumus, tie ir pienācīgi jāpamato.

preses brīvību, atbalstīs **žurnālistu apmācību** par visu antisemitisma izpausmju atpazīšanu un antisemitisku aizspriedumu atklāšanu žurnālista darbā.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- uzlabos sabiedrības zināšanas un izpratni par ebreju dzīvesvidi, ciešā sadarbībā ar ebreju kopienām īstenojot **informētības uzlabošanas kampaņu**, kas ietvers **kultūru un reliģiju dialogu** un pasākumus,
- sekmēs saites starp **ebreju koku stādīšanas tradīciju** Tu Bševat svētkos (kad kokus stāda arī skolu audzēkņi) un **ES apņemšanos iestādīt vēl 3 miljardus koku** atbilstīgi ES biodaudzveidības un meža stratēģijai 2030. gadam, tādējādi uzlabojot savstarpējo sapratni un pamanāmību⁸⁸,
- veicinās **prakses apmaiņu** starp publiskā sektora iestādēm un ebreju un musulmaņu kopienām attiecībā uz reliģiskajām tradīcijām atbilstošu kaušanu, ņemot vērā pieredzi, ko guvušas tādas starptautiskās organizācijas kā ANO, EDSO *ODIHR* un Eiropas Padome,
- veiks pasākumus antisemitisma apkarošanai un atbalstīs ebreju dzīvesvidi **reģionālā un vietējā līmenī**, cita starpā apzinot **labas prakses un apmācības** un izstrādājot tām veltītu **rokasgrāmatu**, kas paredzēta organizācijām, kuras darbojas reģionālā un vietējā līmenī,
- **Eiropas Integrācijas tīklā** atbalstīs labas prakses apmaiņu saistībā ar to, kā informēt migrantus par ES vērtībām, kā arī par antisemitisma apkarošanu, piemēram, strādājot ar migrantiem kā ES vērtību vēstniekiem.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- ar **politiskiem un juridiskiem pasākumiem** nodrošināt, ka reliģiskas grupas un kopienas, to skaitā ebreji, var dzīvot saskaņā ar savām reliģiskajām un kultūras tradīcijām,
- **uzlabot** plašas sabiedrības **informētību par ebreju dzīvesvidi un tradīcijām**, cita starpā publiski atzīmējot ebrejiem svarīgas dienas, kā arī finansējot projektus un īstenojot kampaņas.

2.3. Ebreju mantojuma aizsardzība

Ebreju kultūras mantojums ir neatņemama Eiropas kultūras daļa. Ebreju kopienu iznīcināšana holokaustā mainīja Eiropas seju, un pēc tam daudzas ēkas, kapsētas un citas ebreju kultūras mantojuma vietas vairs netika uzturētas vai izmantotas. Šis novārtā atstātais mantojums tagad nereti ir sliktā stāvoklī vai draud aiziet postā.

Eiropas rīcības programma kultūras mantojuma jomā⁸⁹ ietver īpašu pasākumu attiecībā uz ebreju kapsētām Eiropā. Eiropas kultūras mantojumu, arī ebreju mantojumu, atbalsta virkne ES rīcībpolitiku, programmu un finansējuma instrumentu, to skaitā programma “Radošā Eiropa”, pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa”, programma “*Erasmus+*”, programma *CERV* un kohēzijas politikas fondi. Eiropas Padomes Vispārējā konvencijā par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai (Faru konvencijā)⁹⁰ ir uzsvērti svarīgi mantojuma aspekti saistībā ar cilvēktiesībām un demokrātiju, un tā sekmē plašāku izpratni par

⁸⁸ [COM\(2020\) 380 final](#).

⁸⁹ [Eiropas rīcības programma kultūras mantojuma jomā](#).

⁹⁰ [Faru konvenciju](#) Eiropas Padomes Ministru komiteja pieņēma 2005. gada 13. oktobrī, dalībvalstis to varēja parakstīt, sākot ar 2005. gada 27. oktobri, un tā stājās spēkā 2011. gada 1. jūnijā.

mantojumu un tā saikni ar kopienām un sabiedrību⁹¹. Terezinas deklarācijā par holokausta laikmeta aktīviem un saistītiem jautājumiem⁹², ko visas dalībvalstis parakstīja 2009. gadā⁹³, ir izklāstīti vairāki pasākumi taisnīguma atjaunošanai nacistu vajāšanas upuriem un viņu pēcnācējiem. Iniciatīva *DiscoverEU*⁹⁴ aicina jaunus ceļotājus apmeklēt kultūras mantojuma vietas, lai vairotu viņu izpratni par Eiropas kultūras mantojumu.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- aicinās pilsētas, iesniedzot pieteikumus **Eiropas kultūras galvaspilsētas** statusa iegūšanai, veltīt uzmanību pilsētās dzīvojošo minoritāšu vēsturei, arī ebreju kopienas vēsturei,
- izmantos **Eiropas kultūras mantojuma dienas** — kopīgu Eiropas Padomes un Komisijas iniciatīvu —, lai piesaistītu uzmanību ebreju mantojumam Eiropā,
- īstenos digitālo **ebreju kultūras atvēršanas projektu**⁹⁵, kura mērķis ir izstrādāt izsmieļošu informācijas datubāzi par ebrejiem piederošām kultūras vērtībām, kuras izlaupīja nacisti, apkopojot labas prakses piemērus un ierosinot informētības uzlabošanas pasākumus,
- sāks sagatavošanās darbību saistībā ar **ebreju kapsētu aizsardzību Eiropā**, izmantojot šim tematam veltītu divu iepriekšējo Eiropas Parlamenta izmēģinājuma projektu⁹⁶ rezultātus, kā arī sekmējot saiknes starp ebreju apbedīšanas vietu saglabāšanā ieinteresētajām grupām,
- mudinās **jauniešus**, kuri apceļo Eiropu, apmeklēt ebreju mantojuma vietas iniciatīvas *DiscoverEU* ietvaros.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- sekmēt un atbalstīt Eiropas kultūras mantojuma dienas, izceļot **ebreju mantojumu valsts kontekstā**, piemēram, valsts muzejos, valsts sponsorētos festivālos un mākslas pasākumos,
- atbalstīt **ebreju mantojuma uzturēšanu un aizsardzību** atbilstīgi Faru konvencijai,
- izmantot ebreju mantojuma aizsardzības nodrošināšanai ES finansējuma iespējas, to skaitā **kohēzijas politikas fondu**,
- īstenot 2009. gada **Terezinas deklarāciju**.

III. IZGLĪTĪBA, PĒTNIECĪBA UN PIEMIŅA

“Cik brīnišķīgi, ka nevienam nav jāgaida ne mirkli, lai sāktu uzlabot pasauli.”

— Anne Franka

Iedzīvotājiem ir jāizprot Eiropas pagātne, lai veidotu tās nākotni. Zināšanas par ebreju dzīvesvidi un antisemitismu Eiropā gadsimtu gaitā, kā arī par holokausta ietekmi uz ebrejiem un Eiropu ir būtiskas, lai izprastu mūsdienu antisemitismu un nepieļautu šādu zvērību atkārtosanos. Šajā sakarā ir svarīga **izglītība un pētniecība par ebreju dzīvesvidi**,

⁹¹ Rezolūcija Nr. 2309 (2019).

⁹² 2009. gada Terezinas deklarācija.

⁹³ Sk. arī [Eiropas Komisijas un ES prezidentvalsts Čehijas kopīgo deklarāciju](#), kas parakstīta 2009. gada 29. jūnijā.

⁹⁴ https://europa.eu/youth/discovereu_lv.

⁹⁵ Projekta I posmā izstrādātā datubāze ir pieejama šeit: <https://pilot-demo.jdcrp.org>.

⁹⁶ <https://www.esjf-surveys.org/>.

antisemitismu un holokaustu, un tai nebūtu jābūt vērstai tikai uz holokaustu, bet arī uz ebreju ieguldījumu Eiropas sabiedrībā.

Paziņojumos par **Eiropas Izglītības telpu**⁹⁷ un jauno **Eiropas Pētniecības telpu**⁹⁸ ir aplūkota iekļaušana, līdztiesība un nediskriminācija. Komisija arī ierosināja, lai plānotā Eiropas **Pētniecības un inovācijas pakta** kontekstā dalībvalstīm kopīga vērtība pētniecības un inovācijas jomā būtu vienlīdzīgas iespējas.

Digitālās izglītības rīcības plāns 2021.–2027. gadam ir vērsts uz dezinformācijas apkarošanu un digitālās prasmes veicināšanu izglītības un apmācības jomā — tas paredz izstrādāt skolotājiem un izglītības darbiniekiem paredzētas norādes, lai veicinātu kritisko domāšanu un toleranci un sekmētu tiešsaistes iespēju nodrošināšanu. Turklāt *UNESCO* un EDSO *ODIHR* ir atkārtoti aicinājuši atbalstīt izglītības programmas līdzdalīgajās valstīs, to skaitā ES dalībvalstīs, lai jauniešu vidū uzlabotu izpratni par savstarpējas cieņas un sapratnes vērtību. *UNESCO* un EDSO *ODIHR* apņemšanās ir veicināt tādu izglītību par antisemitismu, kura nodrošina sistemātisku pieeju, cita starpā izstrādājot un izmantojot mācību programmas mūsdienu antisemitisma izpausmju aplūkošanai⁹⁹.

3.1. Izglītība un pētniecība par antisemitismu un ebreju dzīvesvidi

Ikvienam bērnam būtu jāapgūst zināšanas par ebreju dzīvesvidi un par antisemitismu kā Eiropas vēstures daļu. Izglītība var **stiprināt jauniešu noturību pret antisemitisma idejām** un ideoloģijām, kā arī visu veidu neiecietību un diskrimināciju. Savstarpēju sapratni var veicināt arī sarunu iespējas ar ebreju kopienām un to locekļiem, kā arī ar citām minoritātēm un reliģiskām grupām. Šajā ziņā jaunas iespējas sniegs **Eiropas Jaunatnes gads 2022. gadā**. Skolām un augstskolām jābūt drošām vietām ikvienam. Skolotājiem būtu jāspēj apspriest antisemitismu, holokaustu, ebreju dzīvesvidi un vēsturi arī multikulturālās klasēs.

Komisija, izmantojot pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” un programmu “Eiropa pilsoņiem”, ir sniegusi atbalstu antisemitisma, ebreju dzīvesvides un holokausta pētniecībai, un tā turpinās sniegt šo atbalstu arī to turpinājuma programmu “Apvārsnis Eiropa”¹⁰⁰ un *CERV* ietvaros. Tomēr universitāšu antisemitisma un ebreju studiju katedras ir tikai attāli saistītas. Nav **vispārēja pētniecības centra**. Papildinot pētījumus par holokaustu, būtu jāpaplašina pētniecības darbs par visiem antisemitisma un ebreju dzīvesvides Eiropā aspektiem.

ES ir bijusi līdere salīdzināmu datu nodrošināšanā par antisemitisma pieredzi un uztveri. **FRA apsekojums par ebreju antisemitisma pieredzi 2023. gadā** tiks veikts atkārtoti un pēc tam — regulāri. **Eiropas barometra aptauja par antisemitisma uztveri plašā sabiedrībā 2024. gadā** tiks veikta otro reizi un pēc tam — reizi piecos gados. Lai turpmāk sekmētu uz pierādījumiem pamatotas politikas veidošanu, ir vajadzīga plašāka izpēte par antisemitiskiem aizspriedumiem plašā sabiedrībā.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

⁹⁷ [COM\(2020\) 625 final](#).

⁹⁸ [COM\(2020\) 628 final](#).

⁹⁹ *ODIHR* ir izstrādājis resursu un programmu kopumu informētības uzlabošanai par diskrimināciju, naida noziegumiem, antisemitismu un citiem neiecietības veidiem, tajā skaitā pret musulmaņiem, kristiešiem un citu reliģiju un ticību pārstāvjiem. Plašāka informācija pieejama [EDSO ODIHR tīmekļa vietnē](#).

¹⁰⁰ Piemēram, pirmie uzaicinājumi pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” ietvaros attieksies uz finansējumu pētniecībai par dažādām strukturālām rasisma un ksenofobijas izpausmēm ar vērību pret valstu specifiku un interseksionalitāti.

- sadarbībā ar dalībvalstīm un pētniecības kopienu atbalstīs to, ka tiek izveidots **Eiropas pētniecības centrs mūsdienu antisemitisma un ebreju dzīvesvides un kultūras jautājumos**, kurš sekmētu daudzdisciplīnu pētniecību visā Eiropā, kā arī pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” ietvaros finansēs **pētniecību** par dažādām strukturālām rasisma un ksenofobijas izpausmēm ar vērību pret valstu specifiku un intersekcionalitāti,
- atbalstīs **jauno Eiropas vēstnieku tīkla** izveidi **holokausta piemiņas veicināšanai** skolās, universitātēs un profesionālās izglītības un apmācības iestādēs,
- finansēs **ES mēroga apsekojumu par antisemitiskiem aizspriedumiem** visu dalībvalstu plašā sabiedrībā, arī jauniešu vidū,
- atbalstīs dalībvalstis to centienu pastiprināšanā, atbalstot kopīgas vērtības un iekļaujošu izglītību un īstenojot Padomes Ieteikumu par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanās¹⁰¹, izveidojot jaunu **darba grupu jautājumos par līdztiesību un vērtībām izglītībā un apmācībā**, tajā skaitā par ebreju dzīvesvidi un tradīcijām,
- ar programmas “*Erasmus+*” un Eiropas Solidaritātes korpusa palīdzību atbalstīs pasākumus, kas ir vērsti uz Eiropas vērtību veicināšanu, visu diskriminācijas un neiecietību izpausmju, **to skaitā antisemitisma**, apkarošanu, sekmējot pilsonisko izglītību un jauniešu līdzdalību demokrātiskajā dzīvē,
- atbalstīs **izglītības profesionāļu apmācību** sadarbībā ar *UNESCO* un EDSO *ODIHR*, pamatojoties uz to norādēm par antisemitisma apkarošanu ar izglītības palīdzību attiecīgi politikas veidotājiem un skolotāju apmācības iestādēm,
- ar tehniskā atbalsta instrumenta palīdzību atbalstīs dalībvalstis **skolu reformu** izstrādei un **īstenošanai** ar mērķi apkarot diskrimināciju kopumā un antisemitismu jo īpaši.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- veicināt **zināšanas par ebreju dzīvesvidi, antisemitismu un holokaustu** ar izglītības un pētniecības palīdzību, kā arī, ja iespējams, sekmēt informācijas apmaiņu ar vietējām kopienām,
- ziņot un reģistrēt **antisemitiskas diskriminācijas incidentus skolās** un atbalstīt skolu direktorus un skolotājus to risināšanā.

3.2. Izglītošana par holokaustu, tā pētniecība un piemiņa

Holokausts ir posms, kurš ir veidojis Eiropas vēsturi un kura laikā tika noslepkavoti seši miljoni ebreju bērnu, sieviešu un vīriešu. Ebreji bija nacistu prioritārais mērķis, bet tika vajātas arī citas grupas, to vidū romi, cilvēki ar invaliditāti, slāvi, Jehovas liecinieki, LGBTIK personas un politiskie disidenti.

Holokaustā izdzīvojušie gadu desmitiem ir dalījušies ar saviem stāstiem **piemiņas** tradīcijas ietvaros. Mūsdienās visi holokaustā izdzīvojušie ir sasnieguši lielu vecumu vai jau miruši. Starp mums vairs nav cilvēku, kuri Otrā pasaules kara laikā jau bija pieauguši un visskaidrāk atcerējās holokaustu. Šīs paaudzes un nākamo eiropiešu paaudžu uzdevums un pienākums ir saglabāt un godāt viņu atstāto mantojumu, nepieļaut viņu stāstu aizmirstānu, nodrošināt to precīzu pārstāstīšanu un atrast jaunus veidus, kā viņus pieminēt.

¹⁰¹ [Padomes Ieteikums 2018/C 195/01](#), 2018. gada 22. maijs.

Pašlaik viens no 20 Eiropas iedzīvotājiem nekad nav dzirdējis par holokaustu, un mazāk nekā puse eiropiešu uzskata, ka skolā par to tiek mācīts pietiekami¹⁰². Informētības uzlabošanā par holokaustu būtiska nozīme ir **izglītībai un pētniecībai**.

Demokrātiskās sabiedrībās svarīga vērtība ir brīva, atklāta un neatkarīga pētniecība. Visu holokausta aspektu izpēti ir būtiska arī nolūkā palielināt izpratni par to, kā holokausts Eiropā varēja būt iespējams. Lielākā ES finansētā pētniecības iniciatīva par holokaustu visā pasaulē ir **Eiropas Holokausta pētniecības infrastruktūra (EHRI)**¹⁰³ ar 25 miljonu EUR finansējumu (2010.–2024. gadā)¹⁰⁴. Tā ļauj pētniecības kopienai apvienoties, Eiropā un citās valstīs darot pieejamus izklaidētus ar holokaustu saistītus avotus. Šajā sakarā EHRI paplašinās pētniecības darba tvērumu attiecībā uz antisemitisma izpausmēm, kas noveda pie holokausta.

Ir jārada arī jauni informētības uzlabošanas veidi, jo īpaši vietējā vidē, kurā bieži vien nav iespējams apskatīt vietas, “kurās notika holokausts”, — no sinagogām līdz ebreju kultūras objektiem, no paslēptuvēm līdz nošaušanas vietām. Šie informētības uzlabošanas veidi var ietvert **tīklu, kas skolēniem, speciālistiem un plašai sabiedrībai sniedz iespēju izsekot ebreju klātbūtnes nepārtrauktībai Eiropā** gadsimtu gaitā un atbalsta vietējās kultūras un piemiņas vietu apmeklēšanas un atjaunošanas iniciatīvas.

Komisija arī sekmēs **publiskas debates** (tiešsaistē vai publiski) par holokausta nozīmi daudzveidīgā Eiropas Savienībā un atbalstīs līdzdalības principā balstītu **Eiropas holokausta pieminekli** Briselē, kas būs sasaistīts ar mākslas darbiem ES galvaspilsētās.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- atbalstīs, arī finansiāli, **vietu, “kurās notika holokausts”, tīkla izveidi**, sadarbojoties ar vietējām kopienām,
- programmas *CERV* **piemiņas sadaļā darīs pieejamu projektu finansējumu** holokausta piemiņai, cita starpā arī **arhīvu un holokausta izdzīvojušo cilvēku liecību digitalizēšanai**,
- turpinās nodrošināt savu pārstāvību **holokausta piemiņas dienās un pasākumos** un tos atbalstīt gan ES, gan valstu līmenī, sadarbojoties ar Komisijas pārstāvniecībām dalībvalstīs un ES delegācijām.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- **publiski pieminēt holokaustu** ciešā sadarbībā ar ebreju kopienu, iesaistoties arī dalībvalstu parlamenta pārstāvjiem,
- nodrošināt **holokausta vispārējā rakstura atspoguļošanu izglītībā** un novērtēt, cik efektīvi par to tiek mācīts, tajā skaitā etniski un citādi daudzveidīgās klasēs,
- **klūt par aktīviem partneriem EHRI infrastruktūras ieviešanā**, sniedzot arī finansiālu ieguldījumu.

3.3. Holokausta noliegšana, sagrozīšana un trivializēšana

¹⁰² Divas trešdaļas eiropiešu ir pārliecināti, ka holokausta pieminēšana palīdz nodrošināt, ka līdzīgi noziegumi nekad vairs nenotiks (*CNN aptauja “Anti-Semitism in Europe – A shadow over Europe”, 2018*).

¹⁰³ <https://www.ehri-project.eu/>.

¹⁰⁴ Pašlaik notiek process ar mērķi pārveidot EHRI, kas tiek finansēta no ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammām, par ilgtermiņa Eiropas infrastruktūru ar dalībvalstu kopīgu finansējumu.

Diemžēl kļūst biežākas holokausta noliegšanas, sagrozīšanas vai trivializēšanas izpausmes. Holokausta noliegšanu par problēmu savā valstī uzskata 53 % Eiropas iedzīvotāju¹⁰⁵. 62 % ebreju vismaz dažkārt ir redzējuši vai dzirdējuši, ka citas izcelsmes iedzīvotāji norāda, ka holokausts ir mīts vai ka tas tiek pārspīlēts¹⁰⁶. Holokausta noliegšana, sagrozīšana un trivializēšana bieži tiek izmantota pret ebrejiem vērstā naida uzkurināšanai un centienos pārrakstīt Eiropas un ebreju vēsturi. Šo tendenci postošo ietekmi uz mūsu kolektīvo vēsturisko atmiņu un uz mūsu demokrātisko sabiedrību noturību un kohēziju nevajadzētu novērtēt par zemu, un tai būtu jāpievēršas īpaši. Ar holokausta attaisnošanu, noliegšanu vai kļaju trivializēšanu saistīta naida runa saskaņā ar Pamatlēmumu par cīņu pret rasismu un ksenofobiju¹⁰⁷ ir aizliegta.

Nolūkā izglītēt un uzlabot informētību Komisija pastāvīgās starptautiskās partnerības ietvaros sadarbojas ar *IHRA* un izmanto tās holokausta nolieguma un sagrozīšanas definīciju¹⁰⁸ šīs parādības apkarošanai. Piemērs ir informētības uzlabošanas kampaņa *#ProtectTheFacts*¹⁰⁹, kas vērsta uz holokausta sagrozīšanas novēršanu. **Partnerībā ar *IHRA* un *UNESCO*** Komisija turpinās attīstīt citas iniciatīvas, kuru pamatā ir *IHRA* Ieteikums par holokausta sagrozīšanas atpazīšanu un apkarošanu¹¹⁰.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādus pasākumus:

- veicinās ***IHRA* izstrādātās holokausta noliegšanas un sagrozīšanas definīcijas** izmantošanu izglītošanas un informētības uzlabošanas nolūkos,
- izstrādās **paraugprakses rokasgrāmatu par cīņu pret holokausta noliegšanu, sagrozīšanu un trivializēšanu**,
- kopā ar *UNESCO*, *IHRA* un citiem starptautiskajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības grupām atbalstīs un stiprinās sociālo **mediju kampaņas**, lai uzlabotu informētību par holokausta noliegšanu un sagrozīšanu un aktīvi apkarotu abas iepriekš minētās prakses.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- aktīvi iesaistīties **informētības uzlabošanas kampaņās, kas vērstas pret holokausta noliegšanu, sagrozīšanu un trivializēšanu.**

IV. VADOŠĀ LOMA GLOBĀLAJĀ CĪNĀ PRET ANTISEMĪTISMU

“Mūsu radītā pasaule atspoguļo mūsu domāšanas procesu. To nav iespējams mainīt, nemainot mūsu domāšanu.”

— **Alberts Einšteins**

Saskaņā ar aplēsēm visā pasaulē dzīvo 15,2 miljoni ebreju¹¹¹. No tiem 45 % jeb 6,9 miljoni dzīvo Izraēlā. Amerikas Savienotajās Valstīs mājo otra lielākā ebreju kopiena, proti, aptuveni

¹⁰⁵ [Eiropabarometra aptauja Nr. 484: antisemitisma uztvere, 2019. gada janvāris.](#)

¹⁰⁶ [FRA otrais apsekojums \(2018\).](#)

¹⁰⁷ [Padomes Pamatlēmums 2008/913/TI \(2008. gada 28. novembris\).](#)

¹⁰⁸ [Holokausta noliegšanas un sagrozīšanas *IHRA* darba definīcija.](#)

¹⁰⁹ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/700272/default>; www.againstholocaustdistortion.org.

¹¹⁰ *IHRA*, “*Recommendation on Recognising and Countering Holocaust Distortion*”.

¹¹¹ <https://www.jewishagency.org/jewish-population-5782/>.

6 miljoni ebreju. Papildus 1,5 miljoniem ebreju, kas mitinās ES, pārējās ebreju kopienas ir izkaisītas pa visu pasauli un dzīvo visos apdzīvotajos kontinentos¹¹².

Antisemitiski aizspriedumi ir plaši izplatīti visā pasaulē. Neslavas celšanas apkarošanas līgas veiktā izpēte¹¹³ par attieksmi pret un viedokļiem par ebrejiem liecina, ka 74 % iedzīvotāju Tuvo Austrumu / Ziemeļāfrikas reģionā ir antisemitiska attieksme, tomēr ir konstatējami arī daži pozitīvi signāli, piemēram nesenā attiecību normalizēšanās starp Izraēlu un vairākām reģiona valstīm^{114, 115}. Rietumeiropā¹¹⁶ šis rādītājs ir 24 %, Austrumeiropā — 34 %, savukārt Ziemeļamerikā un Dienvidamerikā — 19 %, Āzijā — 22 % un Subsahāras Āfrikā — 23 %. Ebreju kopienu situācija un lielums dažādās valstīs ievērojami atšķiras. Ebreji visā pasaulē ir pakļauti antisemitisku uzbrukumu un incidentu riskam un ar tiem saskaras. Antisemitiski aizspriedumi ir sastopami arī valstīs, kurās ebreju kopienu nav.

Šajā kontekstā Eiropas Komisija atkārtoti pauž stingru un skaidru apņemšanos globālā līmenī cīnīties pret antisemitismu. Jebkādas antisemitisma, naida kurināšanas vai vardarbības izpausmes ir nepieņemamas un nesavienojamas ar Eiropas Savienības un tās dalībvalstu vērtībām un mērķiem. Pret tām jāvērs izlēmīga rīcība gan Eiropas, gan valstu līmenī. Eiropas Komisija uzskata, ka šie principi nav apspriežami. Ņemot vērā iepriekš minēto, visu antisemitisma izpausmju novēršanas un apkarošanas integrēšana visās politikas jomās ir izšķirīgi svarīga.

4.1. Visu instrumentu izmantošana antisemitisma apkarošanai ES ārējās darbības ietvaros

ES ir izveidota, pamatojoties uz stingru apņemšanos sekmēt un aizsargāt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu visā pasaulē. Šī apņemšanās ir pamats ES paplašināšanās un kaimiņattiecību politikai, ES politikai attiecībā uz citām trešām valstīm un darbam starptautiskajās organizācijās. Visām valstīm būtu jāaizsargā ikviena iedzīvotāja, to skaitā ebreju, tiesības uz reliģisko pārliecību vai ticību, tiesības nepiederēt pie reliģiskas grupas vai ticības, mainīt reliģisko pārliecību vai ticību, publiski paust savu reliģisko pārliecību vai ticību un neciest no diskriminācijas, vajāšanas vai vardarbības reliģiskās piederības vai ticības dēļ vai rases vai etniskās izcelsmes dēļ. **ES Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam** ir noteikts mērķu vēriens un ES un tās dalībvalstu prioritātes šajā jomā attiecībā ar trešām valstīm. Instrumenti, kas ES ārējās attiecībās jāizmanto reliģijas vai ticības brīvības pārkāpumu novēršanai un diskriminācijas — arī pret ebrejiem vērstās diskriminācijas — apkarošanai, ir noteikti **2013. gada pamatnostādņēs par reliģijas vai ticības brīvību ārpus ES**¹¹⁷ un **2019. gada pamatnostādņēs par nediskriminēšanu ārējā darbībā**^{118, 119}.

¹¹² “*World Jewish Population 2019*”, Sergio DellaPergola, publicēts Arnold Dashefsky un Ira M. Sheskin (red.), “*American Jewish Year Book 2019, The Annual Record of the North American Jewish Communities since 1899*”;

“*World Jewish Population on Eve of New Year – 14.7 Million*”, *Haaretz*.

¹¹³ <https://global100.adl.org/map>.

¹¹⁴ Apvienotie Arābu Emirāti, Bahreina un Sudāna (2020. gadā), kā arī Maroka (2021. gada janvārī).

¹¹⁵ Vēl viens labs piemērs ir sinagogas celtniecības darbu uzsākšana Apvienotajos Arābu Emirātos.

¹¹⁶ Jānorāda, ka Neslavas celšanas apkarošanas līgas veiktajā izpētē nav iekļauti vidējie dati par ES; kategorijā “Rietumeiropa” nav iekļautas visas ES dalībvalstis. Datus par atsevišķām dalībvalstīm sk. [tīmekļa vietnē](#).

¹¹⁷ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/06_hr_guidelines_religion_en.pdf.

¹¹⁸ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/11_hr_guidelines_external_action_en.pdf.

¹¹⁹ Turklāt Komisijas dienestu darba dokuments “*A Human Rights-Based Approach to Development*” sniedz norādes ES darbiniekiem par visu veidu nediskriminācijas integrēšanu projekta ciklā. Pieņemts 2021. gada 30. jūnijā.

ES izmantos **visus pieejamos instrumentus**, lai politiskos un cilvēktiesību dialogos, kā arī tās plašākā sadarbībā ar partnervalstīm, aicinātu tās aktīvi apkarot antisemitismu, ņemot vērā *IHRA* antisemitisma definīciju¹²⁰. Tas tiek atbalstīts ar tematiskajām un ģeogrāfiskajām programmām, kā arī ES kaimiņattiecību un paplašināšanās politikas ietvaros, arī stabilizācijas un asociācijas procesos.

ES aktīvi sadarbosies ar starptautiskajām organizācijām, jo īpaši Apvienoto Nāciju Organizāciju, Eiropas Padomi un EDSO, kā arī ar reģionālajām organizācijām¹²¹, īstenojot **kopīgas darbības diskriminācijas un antisemitisma apkarošanai**. ES aktīvāk rīkosies izglītības jomā un, īstenojot sadarbību šajā jomā ar partnervalstīm, turpinās **sekmēt izglītības materiālu pilnīgu atbilstību UNESCO** miera, iecietības, līdzaspastāvēšanas un nevardarbības **standartiem**. Šiem standartiem neatbilstoši materiāli var kaitēt mieram un līdzaspastāvēšanai, tāpēc tiem nav vietas mācību grāmatās vai stundās.

ES īpašais pārstāvis cilvēktiesību jautājumos un īpašais sūtnis reliģijas vai ticības brīvības veicināšanai ārpus ES turpinās savā darbā sistemātiski apkarot antisemitismu. ES arī **nostiprinās īpašo sūtņu un koordinatoru starptautisko sadarbību** antisemitisma apkarošanas jomā.

Svarīga Eiropas Savienības partnere ir **Izraēla**, ar kuru sadarbība notiek arī globālajā cīņā pret antisemitismu. ES centīsies nostiprināt **ES un Izraēlas augsta līmeņa semināru** par rasismu, ksenofobijas un antisemitisma apkarošanu, kas kopīgi tiek organizēts ik gadu, un īpaši pievērsīsies operatīvajiem pēcpasākumiem.

Darbības, kuru mērķis ir antisemitisma apkarošana, var atbalstīt, izmantojot **NDICI**¹²² **“Eiropa pasaulē”** tematiskajā programmā par cilvēktiesībām un demokrātiju iekļautās iniciatīvas diskriminācijas apkarošanai. ES darbiniekiem delegācijās un galvenajās mītnēs nodrošinātajās mācībās par cilvēktiesībām tiks iekļautas īpašas sadaļas par reliģijas vai ticības brīvību un par antisemitisma apkarošanu.

Galvenās darbības

Komisija un Augstais pārstāvis veiks šādus pasākumus:

- **politiskajos un cilvēktiesību dialogos** un plašākā sadarbībā ar partnervalstīm ārpus ES atbalstīs **cīņu pret** reliģijā vai etniskajā izcelsmē balstītu diskrimināciju un **antisemitismu**,
- nodrošinās attiecīgajiem dalībniekiem, to vidū skolotājiem no trešām valstīm, **apmācību par pamattiesībām** un starpkultūru dialoga risināšanu,
- nepieļaus pašreizējiem pasākumiem atbilstošā **ES ārējā finansējuma neatbilstīgu piešķiršanu** darbībām, kas kūda uz naidu un vardarbību, arī pret ebrejiem¹²³,
- **aktīvāk iesaistīsies izglītības jomā**, lai attiecīgā gadījumā veicinātu izglītības materiālu pilnīgu atbilstību *UNESCO* miera, iecietības, līdzaspastāvēšanas un nevardarbības standartiem,
- izmantojot ES delegāciju un galveno mītnu tīklu, stiprinās **sadarbību ar ebreju**

¹²⁰ [*IHRA definīciju ir apstiprinājušas vai pieņēmušas arī*](#) trešās valstis: Albānija, Austrālija, Argentīna, Bahreina, Kanāda, Gvatemala, Izraēla, Moldova, Ziemeļmaķedonija, Serbija, Dienvidkoreja, Apvienotā Karaliste, Amerikas Savienotās Valstis un Urugvaja.

¹²¹ Piemēram, Amerikas valstu organizāciju, kura 2021. gada jūnijā izveidoja īpašā sūtņa amatu antisemitisma apkarošanai, un Islāma sadarbības organizāciju.

¹²² Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments.

¹²³ Saskaņā ar Padomes 2008. gada 28. novembra Pamatlēmumu 2008/913/TI par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpaušmēm un Finanšu regulas 136. pantu, kā arī 2018. gada papildu darbības vadlīnijām par kūdīšanas uz naidu un vardarbību novēršanu.

pilsonisko sabiedrību un reliģiskajām organizācijām ar mērķi vērsties pret antisemitiskām darbībām un reliģijas vai ticības brīvības ierobežojumiem,

- apsvērs **jaunos ES finansētus projektus**, kuri tiktu īstenoti ES kaimiņreģionā un citur un kuru mērķis būtu novērst un apkarot antisemitismu un atbalstīt ebreju dzīvesvidi,
- mudinās ES delegācijas iekļaut to regulārajos politiskajos ziņojumos ziņas par **antisemitiskiem incidentiem trešās valstīs**,
- modernizēs ES un Izraēlas semināru, lai **stiprinātu ES un Izraēlas sadarbību antisemitisma apkarošanas jomā**.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- cieši sadarboties ES līmenī, lai ar starptautisko organizāciju starpniecību **kopīgi apkarotu antisemitismu**,
- iekļaut visās to **cilvēktiesību stratēģijās un rīcībpolitikās antisemitisma apkarošanu**, ņemot vērā *IHRA* antisemitisma definīciju,
- atbalstīt **projektus un organizācijas**, kas apkaro antisemitismu un atbalsta ebreju dzīvesvidi visā pasaulē.

4.2. Ebreju kultūras mantojuma aizsardzība un holokausta piemiņa

Ebreju kultūras mantojums ir ieraugāms daudzās vietās Tuvajos Austrumos, Āzijā un citviet visā pasaulē, liecinot par ebreju kopienu vēsturisko klātbūtni šajos reģionos. Liela šā mantojuma daļa ir pamesta novārtā, jo ebreju kopienas attiecīgajās vietās vairs nedzīvo. Ebreju kultūras mantojums, tāpat kā viss mantojums, ir kopīga un svarīga kultūras daudzveidības izpausme, kura visā pasaulē ir pelnījusi īpašu aizsardzību. ES kopā ar dalībvalstīm ir būtiska loma atbalsta nodrošināšanā vietējiem, reģionāliem un starptautiskiem partneriem **kultūras mantojuma aizsardzības jomā** — šajā nolūkā jāorganizē apmācības, prasmju attīstīšanas un zināšanu pārneses pasākumi, kā arī jāpastiprina sadarbība¹²⁴. ES atbalstīs **starpkultūru un starpreliģiju dialogu**, lai nostiprinātu kultūras mantojuma aizsardzību, strādājot ar kopīgo vēsturi un atmiņām un veidojot pamatu kopienu mierīgai līdzāspastāvēšanai daudz kultūru kontekstā. ES turpinās veicināt holokausta piemiņu starptautiskā līmenī un **publiski nosodīt holokausta noliegšanu, sagrozīšanu un trivializēšanu** trešās valstīs, kā arī starptautiskos forumos.

Galvenās darbības

Komisija un Augstais pārstāvis veiks šādus pasākumus:

- veicinās un atbalstīs **visa** — materiālā un nemateriālā — **mantojuma**, arī ebreju mantojuma, **aizsardzību, atjaunošanu un atveseļošanu** saskaņā ar Komisijas rīcībpolitikām starptautisko kultūras attiecību un kultūras mantojuma jomā,
- iekļaus **starpkultūru un starpreliģiju dialogu kultūras mantojuma intervencēs**,
- meklēs iespējas iekļaut **ebreju mantojuma uzturēšanu** programmās, ko īsteno kaimiņreģionā un citur,
- turpinās organizēt ar šoā upuru piemiņu saistītus **augsta līmeņa pasākumus** (atceres pasākumus, holokausta upuru piemiņas dienu) un piedalīties tajos.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

¹²⁴ ES darba pamats ir paziņojums [“Starptautisko kultūras attiecību ES stratēģijas veidošana”](#) un [Padomes secinājumi par ES stratēģisko pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs](#), kā arī tās īpaši izstrādāta koncepcija.

- ANO kontekstā kopā ar ES sniegt ieguldījumu **kultūras mantojuma, arī ebreju mantojuma, aizsardzībā** visā pasaulē saskaņā ar Padomes secinājumiem par ES stratēģisko pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs,
- sadarbībā ar ES delegācijām, izmantojot to vēstniecības trešās valstīs un pārstāvniecības starptautiskās organizācijās, atzīmēt **Starptautisko holokausta upuru piemiņas dienu**.

V. STRATĒGIJAS ĪSTENOŠANA

Antisemitisma apkarošana ES ir kopīga atbildība; ir nepieciešami vienoti centieni un rīcība visos līmeņos. Stratēģijas mērķu īstenošanā ir jāsniedz ieguldījums ES iestādēm un aģentūrām, dalībvalstīm, starptautiskajām organizācijām, ebreju organizācijām un kopienām, kā arī cilvēktiesību jomas un pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem. Komisija aicina Eiropas Parlamentu, Padomi un dalībvalstis sadarboties šīs stratēģijas īstenošanā. Komisija mudina Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju veicināt dialogu ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un pilsonisko sabiedrību, tajā skaitā sociālajiem partneriem, par to, kā Eiropā veidot no antisemitisma brīvu sabiedrību.

Komisija aktīvi atbalstīs ierosināto politikas pasākumu īstenošanu, izmantojot dažādas finansējuma piešķiršanas iespējas, un aicina dalībvalstis, ebreju organizācijas un kopienas, kā arī pilsoniskās sabiedrības dalībniekus izmantot ES programmas.

Stratēģija tiks īstenota laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam. Izsmeltoši īstenošanas ziņojumi tiks publicēti 2024. un 2029. gadā. To pamatā būs dalībvalstu sniegtā informācija, arī par valstu stratēģiju un rīcībpolitiku īstenošanu. Šajos ziņojumos ar ES Pamattiesību aģentūras palīdzību tiks iekļauta informācija par progresa pārraudzību valstīs, ņemot vērā 2018. un 2020. gada Padomes deklarācijās par antisemitismu apstiprinās saistības.

NOBEIGUMS

Šī stratēģija ir mūsu apņemšanās atbalstīt ebreju dzīvesvides nākotni Eiropā un ārpus tās robežām. Tā iezīmē pārmaiņas Komisijas politiskajā iesaistē ar mērķi veidot Eiropas Savienību, kurā nepastāv antisemitisms un jebkādas diskriminācijas izpausmes, un atvērtu, iekļaujošu un līdztiesīgu sabiedrību ES. Tā atspoguļo Eiropas apņemšanos uzturēt dzīvas atmiņas par holokaustu arī tad, kad pēdējās holokausta izdzīvojušās personas būs mirušas.

Senā antisemitisma ļaunuma iegrožošanā ir jāiegulda ilgstošas pūles. Šoā izdzīvojušais Primo Levi ir teicis: *“Tas notika, tāpēc tas var notikt atkal.”* Bīstamais antisemitisko uzbrukumu skaita kāpums ir pietiekams atgādinājums par to, ka mūsu neatlaidīgie kopīgie antisemitisma apkarošanas centieni nedrīkst atslābt. Raugoties vispārīgāk, ebreju dzīvesvide ir pelnījusi ne tikai aizsardzību, bet arī iespēju zelt visā tās daudzveidībā.

Eiropa var uzplaukt tikai tad, ja plaukst arī tās ebreju kopienas.